

2023

ARVIOINTIKERTOMUS

LAPUA

LAPUAN KAUPUNGIN TARKASTUSLAUTAKUNTA

Sisällys

1	Tarkastustoimi ja arvioinnin toteutus.....	2
	Tarkastuslautakunnan tehtävä, kokoonpano ja työskentely.....	2
	Tarkastuslautakunnan merkitys.....	3
2	Lapuan kaupungin strategia 2023–.....	4
3	Strategian mukaisten tavoitteiden toteutuminen.....	6
4	Taloudellisten ja toiminnallisten tavoitteiden toteutuminen.....	9
	Konserniin kuuluvat tytäryhteisöt	9
	Yleishallinto.....	10
	Sivistyslautakunta	12
	Hyvinvointilautakunta.....	16
	Tekninen lautakunta	20
	Ympäristölautakunta.....	22
	Investointien toteutus ja suunnittelu	24
	Kaupungin taloudellinen asema 2023.....	25
5	Edellisen vuoden arviointihavainnot	29
6	Tarkastuslautakunnan esitys kaupunginvaltuustolle.....	32

1 Tarkastustoimi ja arvioinnin toteutus

Tarkastuslautakunta on kokoontunut tilikauden 2023 arviointia varten vuoden 2023 aikana 5 kertaa ja vuoden 2024 alussa 6 kertaa. Tehtävänsä toteuttamiseksi lautakunta tutustunut asiakirjoihin sekä kuullut viranhaltijoita ja luottamushenkilöitä kirjallisesti ja suullisesti. Tarkastuslautakunta on käsitellyt kauden aikana myös sidonnaisuusilmoituksia.

Tarkastuslautakunta on laatinut valtuustokauden arviointien toteuttamissuunnitelman, jonka

perusteella lautakunta laatii vuosittain työohjelmansa. Arviointisuunnitelma on esitelty valtuuston puheenjohtajistolle.

Tilikauden 2023 arvioinnissa tarkastuslautakunta on kiinnittänyt erityistä huomiota sivistyskeskuksen toimintoihin. Tämän lisäksi on perehdytty myös muiden hallintokeskusten toimintaan. Arvioinnin materiaali on hankittu tapaamalla ja haastatteleamalla viranhaltijoita ja tutustumalla asiakirjoihin.

Tarkastuslautakunnan tehtävä, kokoonpano ja työskentely

Kuntalain 121§:n mukaan tarkastuslautakunnan tehtävät ovat:

- 1. Valmistella valtuuston päätettävät hallinnon ja talouden tarkastusta koskevat asiat*
- 2. Arvioida, ovatko valtuuston asettamat tavoitteet kunnassa ja kuntakonsernissa toteutuneet sekä arvioida, onko toiminta järjestetty tarkoituksen mukaisella tavalla*
- 3. Arvioida talouden tasapainotuksen toteutumista tilikaudella sekä arvioida ohjeistuksen riittävyyttä, jos kunnan taseessa on kattamatonta alijäämää*
- 4. Huolehtia kunnan ja kuntakonsernin tarkastuksen yhteensovittamisesta*
- 5. Valvoa sidonnaisuusilmoitusten noudattamista ja tiedottaa niistä valtuustolle*
- 6. Valmistella kaupunginhallitukselle esitys tehtäviään koskeviksi hallintosäännön määräyksiksi sekä arvioinnin ja tarkastuksen talousarvio.*

Tarkastuslautakunnan kokoonpano 1.8.2021 alkaen (kaupunginvaltuuston päätökset Kv 2.8.2021 §7, Kv 13.9.2021 §8 ja Kv 13.12.2021 §26):

Jäsen	Varajäsen
Markku Keskikallio, pj (14.12.21–)	Mika Raninen (13.9.2021–)
Hanna Peräaho, varapj	Riitta Panula
Jukka Tauriainen	Reijo Rajala
Kari Nirha	Henrik Seppä-Lassila
Nina Aila	Elina Espinal

Tarkastuslautakunta on kuullut eri hallintokuntien edustajia niissä asioissa, joiden esilletulo on edellyttänyt kuulemista. Samalla lautakunta on saanut tietoa keskeneräisistä hankkeista, puutteista, eri toimintojen tämänhetkisestä tilasta ja tulevaisuuden näkymistä.

Lautakunnan jäsenet ovat perehtyneet tarkastustointa sekä kunnan toimintoja koskevaan lainsäädäntöön, kunnan hallintosääntöön ja muihin ohjeistoihin.

Tarkastuslautakunta on huomionut työskentelysääntöön seuraavat esteellisyydet:

Markku Keskikallio: ympäristölautakunnan varapuheenjohtaja, keskusvaalilautakunnan jäsen
Hanna Peräaho: sivistyslautakunnan jäsen
Nina Aila: Lapuan Energia oy:n hallituksen jäsen

Tarkastuslautakunnan merkitys

Tarkastuslautakunta toimii suoraan kaupunginvaltuuston alaisena ja toimittaa tehtävänannon mukaisesti valtuustolle arvioita siitä, ovatko valtuuston kunnan toiminnalle asettamat tavoitteet toteutuneet. Lautakunta seuraa erityisesti poikkeamia anetuista ohjeista ja tavoitteista, pyytää eri hallintokunnilta selvityksiä poikkeamien syistä, esittäen valtuustolle saamansa selvityksen realistisuuden, sekä tarvittaessa esittää näkemyksensä saatujen selvitysten relevanssista suhteessa kaupunginvaltuuston asettamiin tavoitteisiin.

Tarkastuslautakunta seuraa kaupunginhallinnon toimintaa valtuuston hyväksymän kuntastrategian

ja talousarvion näkökulmasta. Kaupungin uusi strategia valmistui 2023.

Lautakunnan on puututtava arviointikertomuksensa kunnan talouden tasapainottamiseen, jos kunnan talous tai sitä koskevat suunnitelmat ovat alijäämäisiä. Erityinen paino asetetaan tasapainottomien toimenpiteiden realistisuudelle ja riittävyydelle.

Tarkastuslautakunta seuraa antamiensa toimenpide-ehdotusten toteutumista käytännössä, ja valvoo, että valtuuston hyväksymät toimenpiteet ja muutokset toiminnassa ja strategiassa tulevat täytetyiksi.

Tarkastuslautakunta on toinen kaupungin lakisäätelistä lautakunnista, jonka valtuusto nimittää vaalikauden ajaksi. Kuvassa Lapuan tarkastuslautakunnan jäsenet vasemmalta Jukka Tauriainen, Markku Keskikallio (puheenjohtaja), Nina Aila, Hanna Peräaho (varapuheenjohtaja) ja Kari Nirha. Kuva: Jukka Tauriainen.

2 Lapuan kaupungin strategia 2023–

Lapuan kaupungin uusi strategia hyväksyttiin valtuustossa 2023. Strategiassa määritelty Lapuan kaupungin visio on olla hyvinvoiva, elinvoimainen ja kasvava. Strategian kolme keskeisintä tavoitetta ovat hyvinvoinnin lisääminen, kasvun varmistaminen ja talouden tasapainon ylläpitäminen.

Strategiaprosessi

Strategian valmistelu alkoi vuonna 2022 asukkaille ja yhteistyökumppaneille suunnatuilla kyselyillä ja tilaisuudella. Kyselyihin saatiin otakantaa.fi-palvelussa noin 100 vastausta. Erikseen ei kuultu kolmatta sektoria tai yrityksiä. Syksyllä 2022 valtuustokävi läpi sidosryhmien kommentit ja toteutti Tulevaisuuden skenaariot -työpajan.

Kevätkaudella 2023 järjestettiin useita strategian päivityspalavereja. Lapuan kaupungin johtoryhmä ja kaikkien toimialojen johtoryhmät ovat valmistelleet strategian päivitystä ennen ja jälkeen valtuutettujen strategiapalavereja.

Strategian tavoiteasetannan lähtökohtana on ollut vaalikausien yli ulottuva näkökulma, mikäli se on ollut tavoitteen sisältö huomioon ottaen ollut relevanttia. Strategiaa ei ole luotu kokonaan uudelleen, vaan on päivitetty edellistä, vuonna 2018 hyväksyttyä strategiaa, joka jo alun perin nimettiin Onnen reseptiksi.

Strategian sisältö

Kaupungin strateginen visio tarkoittaa kaupungin pitkántähtäimen näkemystä tulevaisuudesta. Se kuvaa tavoitetilän, johon pyritään strategisten suunnitelmien ja toimenpiteiden avulla. Visio vastaa

kysymyksiin "mikä haluamme olla?" ja "mihin suuntaan haluamme kehittyä?". Se on tarkoitus toimia ohjenuorana kaikelle kaupungin toiminnalle ja päätöksenteolle, auttaen resurssien suuntaamisessa.

Lapuan kaupungin uuden strategian mukainen visio on **hyvinvoiva, elinvoimainen ja kasvava Lapua**.

Vision lisäksi on hahmoteltu tulevaisuuden skenaariot, joiden mukaan digitaalisuus ulottuu kaikkialle, yhteisöllisyys on kaupungin veto- ja pitovoiman kärkenä sekä kestävä kehitys innovaatioiden ajurina.

Strategiset tavoitteet, jotka suuntaavat toimintaa kohti visiota, ovat: hyvinvoinnin lisääminen, kasvun varmistaminen ja talouden tasapainon ylläpitäminen. Tavoitteille on myös määritetty seurantamittareita.

Strategiaan on kirjattu kaupungin viisi toimintatapaa: a) osallistaminen, b) oikea-aikainen ja avoin toiminta, c) kehittäminen, uudistaminen ja ylläpitäminen, d) kokeileva innovointi, e) verkostoituminen ja tavoitteellinen yhteistyö.

Kaupungin toiminnan perustana ovat strategiaan kirjatut a) kannustava ilmapiiri, b) arvostava ja asiakaslähtöinen asenne ja c) vaikuttavat, tehokkaat ja laadukkaat palvelut.

Lapuan lupauksiksi on kirjattu: a) voimaa kulttuurista ja liikunnasta, b) tekeväälle töitä, työlle teki-jöitä, c) turvallinen tulevaisuus, d) kaikille sopivaa asumista, e) terveet ja hyvinvoivat kasvu- ja oppimisympäristöt, f) tänään hyviä ja huomenna vielä parempia, g) innostavaa yhteistyötä onnistuen, h) kaikkia ja kaikkea kunnioittaen.

Tarkastuslautakunnan arvio

Prosessi

Tarkastuslautakunta toteaa, että strategian päivitysprosessi on kokonaisuutena ollut onnistunut seuraavilla perusteilla:

Osallistaminen ja sidosryhmien kuuleminen. Prosessissa on kuultu ja osallistettu niin kaupungin johtoa, viranhaltijoita, työntekijöitä kuin luottamushenkilöitäkin. Myös kaupunkilaiset ja sidosryhmät ovat päässeet vaikuttamaan strategiaan.

- Johtoryhmä ja kaupungin ylintä päätösvaltaa käyttävä kaupunginvaltuusto on ollut vahvasti sitoutunut prosessiin ja strategian toteuttamiseen. Myös ns. keskijohto sitoutettiin prosessiin. Tämä mahdollistaa sen, että strategia koetaan omaksi ja siitä muodostuvat toimivat johtamisen käytänteet, jotka luovat suuntaa tulevaisuuteen.
- Strategiaprosessista on viestitty kaupungin sähköisissä mediakanavissa sekä paikallislehdessä. Kaupungin asukkailla, päättäjillä, viranhaltijoilla on ollut riittävä tieto prosessin etenemisestä, joskin osallistujat olisivat hyötäneet strategiaprosessin selkeän toteutussuunnitelman viestimisestä jo ennen ensimmäistä suunnittelupalaveria.
- Prosessissa on hyödynnetty ajantasaista ja realistista tietoa kaupungin nykytilasta, haasteista ja mahdollisuuksista. Niiden pohjalta on rakennettu visio ja strategiset tavoitteet ja toimenpiteet.

Tarkastuslautakunta kiinnittää kuitenkin huomiota siihen, että modernina, nopeasti muuttavana aikana strategia ei välttämättä ole koko valtuustokaudeksi kiveen hakattu monumentti, jota ei tarvitse päivittää, vaan pelkästään toteuttaa. Moderni strategiatyö on pikemminkin strategian laatimista, päivittämistä ja toteuttamista ainakin osittain rinnakkain. Strategiatyö ja strateginen johtaminen ovatkin jatkuvaa reagointia, sopeutumista ja päämäärätietoista ennakkointia.

Strategian toteuttamisessa puolestaan on erittäin tärkeää, että strategia hyväksytään ja ymmärretään organisaation joka tasolla. Erityisen tärkeässä roolissa on ns. keskijohto, jonka tulee kyetä toteuttamaan ylemmän johdon visiota ja sitouttamaan organisaatio yhteiseen toimintaan. Sen tulee myös kyetä välittämään tietoa, innovaatioita ja ideoita alemmalta tasolta ylimpään johtoon.

Tarkastuslautakunta kehottaa kiinnittämään huomiota strategiaprosessin ylivaalikautisuuden lisäksi myös sen jatkuvaan tarkentuvuuteen.

Sisältö

Visio "hyvinvoiva, elinvoimainen ja kasvava Lapua" on sinänsä lyhyt, helposti muistettava, positiivinen ja inspiroiva, mutta se voisi olla vielä konkreettisempi ja erottuvampikin. Visio voisi tuoda esille kaupungin erityispiirteitä ja luoda siten kilpailuetua muihin kuntiin nähden.

Tulevaisuuden skenaariot ovat ajankohtaisia ja kuvaavat tulevaisuutta uskottavasti. Digitalisaatio on olennainen osa kaupunkikehitystä. Tosin digitalisaation voi ymmärtää skenaariossa itsetarkoitukselliseksi, mitä tuskin tarkoitetaan, sillä digitaalisuudella on vain välinearvo, jolla voidaan saavuttaa strategisia päämääriä. Strategian toteutuksessa tuleekin tarkkaan harkita, millaiset kaupungin toteuttamat digiratkaisut palvelevat parhaiten kaupunkilaisten tarpeita. Kestävän kehityksen nimeäminen innovaatioiden ajuriksi tulevaisuusskenaariossa tarjoaa erinomaisen mahdollisuuden erottautua muiden kuntien joukossa.

Strategiset tavoitteet ovat relevantteja, mutta tavoiteotsikoiden sisältö avautuu vasta, kun tarkastelee niiden laajempaa kuvausta ja mittaristoa. Strategisten tavoitteiden tulee olla selkeitä, mitattavia ja kunnianhimoisia, mutta silti realistisesti saavutettavissa olevia. kaupungin johdon onkin huolehdittava, että strategian jalkauttamisessa myös strategisten tavoiteotsikoiden syvempi sisältö ymmärretään organisaation kaikilla tasoilla.

Lapuan lupaukset ovat monipuolisia ja laaja-alaisia. Niitä voisikin luonnehtia fraasilla: kaikille kaikkea tai ainakin jokaiselle jotakin. Palvelulupaukset ovat tärkeitä, mutta niidenkin tulee olla mitattavissa ja seurattavissa.

Tarkastuslautakunta katsoo, että strategian sisällöllinen kokonaisuus on varsin onnistunut. Sen täytäntöönpano edellyttää kuitenkin määrätietoista johtamista niin, että tavoitteet, toimintatavat ja lupaukset palvelevat vision toteuttamista. Strategian seurantaan tuleekin luoda tehokas, säännöllinen ja systemaattinen seurantamalli, joka mahdollistaa strategisen johtamisen. Tarkastuslautakunta kiittää kaupungin johtoa takavuosien arviointihavinnon pohjalta toteutettua talousarviotavoitteiden konkreettista sitomista strategiaan tavoitteisiin.

3 Strategian mukaisten tavoitteiden toteutuminen

Vuoden 2023 talousarviotavoitteet on sidottu kaupungin strategiaan vuodelta 2018, jota vasten tavoitteiden toteutumista myös peilataan. Strategiaassa määritelty Lapuan kaupungin visio on olla kasvava, elinvoimainen ja hyvinvoiva. Strategian neljä tavoitetta ovat hyvinvointi, väestönkasvu, työpaikkaomavaraisuus ja talouden tasapaino.

Taulukko 1. Strategian tavoitteet ja seurantamittarit.

Tavoite	Mittari
Hyvinvointi	asukastyytyväisyys henkilöstötyytyväisyys, yrittäjätyytyväisyys (Yrittäjien kuntabarometri)
Väestönkasvu	väestönkasvu-%, nettomuuttovoitto-%
Talouden tasapaino	tilikauden tulos ≥ 0 , velka/asukas alle kuntien keskiarvon, pitkän aikavälin investoinnit = poistot
Työpaikkaomavaraisuus	Työpaikkojen kasvu

Talousarvion sitominen strategisiin tavoitteisiin

Tilikauden 2023 talousarviossa ja tilinpäätöksessä on noudatettu edellisenä vuotena käyttöön otettua talousarviotavoitteiden sitomista ja arviointia strategiaan tavoitteisiin.

Hyvinvointi

Tilikaudella ei ole toteutettu asukas- tai henkilöstökyselyjä. Yrittäjien kuntabarometri toteutetaan joka toinen vuosi, ja 2023 oli välivuosi.

Hyvinvointitavoitteen toteutumista on kyllä seurattu hyvinvointiraportin avulla. Siinä on tarkasteltu kaupungin toimintoja hyvinvointisuunnitelman kuuden painopisteen kautta. Ne ovat työ- ja toimintakyky, hyvinvoiva arki, elämälaatu ja mielen

hyvinvointi, palveluiden saatavuus ja yhdenvertaisuus, sähköiset palvelut sekä osallisuus.

Tarkastuslautakunnan kuulemisissa on edellisen vuoden tapaan tullut esiin havaintoja, jotka liittyvät koulujen oppilaiden turvallisuudentunteeseen ja koettuun kiusaamiseen. Lasten ja nuorten hyvinvointia haastavat tekijät ovat nousseet vuoden aikana useissa yhteyksissä esille. Lapuan kaikissa kouluissa toteutetaan joka vuosi oma hyvinvointikysely, jonka kautta saadaan tulokset paitsi koko kunnan tasolta myös koulukohtaisesti.

Kaupungin henkilöstön hyvinvoinnilla on suora vaikutus kaupungin strategisten tavoitteiden toteutumiseen. Vain hyvinvoiva työntekijä ja johtaja saavat käytettyä osaamisensa parhaalla mahdollisella tavalla yhteisön hyödyksi.

Kehityskeskusteluilla on merkittävä vaikutus sekä työntekijän että johtajan näkökulmasta. Työntekijälle ne tarjoavat mahdollisuuden saada palautetta, kehittää osaamistaan ja parantaa työhyvinvointia. Johtajalle ne tarjoavat työkalun suorituksen hallintaan, tavoitteiden yhteensovittamiseen ja organisaation kehittämiseen. Molemmille osapuolille ke-

Hyvinvointi on kaupungin strateginen tavoite. Kuvituskuva (Pixabay.com)

hityskeskustelut ovat tilaisuus rakentaa luottamusta, vahvistaa motivaatiota ja edistää työssä jaksamista ja tehokkuutta.

Henkilökohtaisiin kehityskeskusteluihin pääsi vuoden aikana 81 prosenttia kaupungin henkilöstöstä, mikä ylitti hiuksenhienosti talousarvioon kirjatun 80 prosentin kattavuuden.

Väestönkasvu ja työpaikkaomavaraisuus

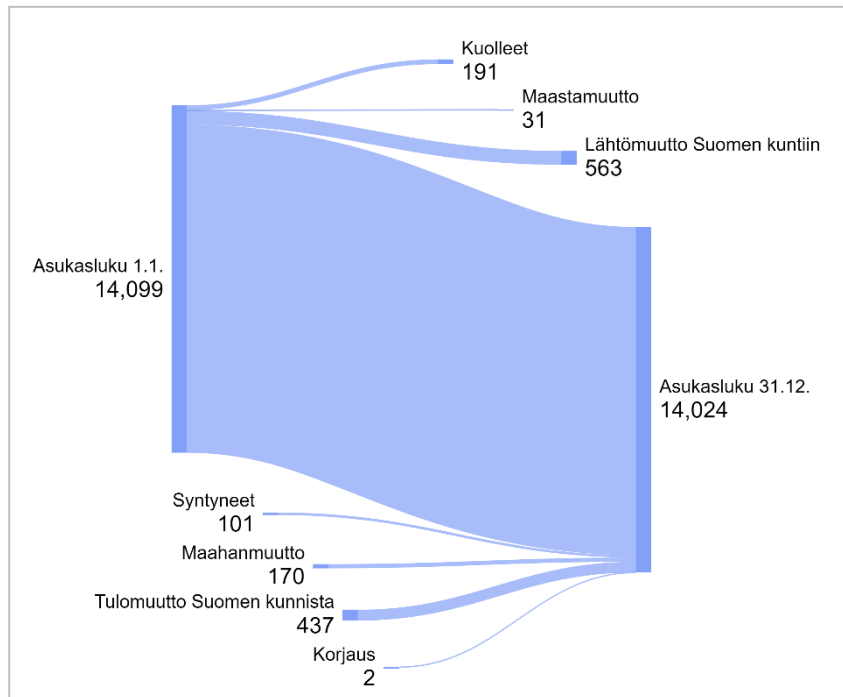
Kaupungin tavoitteena on kasvattaa väkilukuaan. Kaupungissa oli Tilastokeskuksen väestötilaston mukaan vuoden 2023 lopussa 14 024 asukasta (tarkistettu 27.5.2024). Tasekirjassa käytetty asukasluku on 14 018.

Väkiluku pieneni yhdeksäntenä perättäisenä vuotena. Syntyneiden määrä koheni hieman edellisvuodesta. Kuolleita oli edellisvuoden tapaan syntyneisiin nähden miltei kaksinkertainen määrä. Muuttotase oli niukasti positiivinen. Ilman ukrainalaisten sotapakolaisten muuttamista Lapualle, väkiluku olisi painunut selvästi alle 14 000:n.

Väestömuutokseen vaikuttaneet tekijät on esitetty kuviossa 1.

Kaupunki on tehnyt väestönkasvun edistämiseksi monia toimia, mutta niillä ei saavutettu tavoiteltua tulosta. Muuttoliikkeen vahvistuminen edellyttäisi kaupungin veto- ja pitovoimatekijöiden vahvistamista sekä työpaikkaomavaraisuuden tai työpaikkamäärän kasvua. Lapuan työpaikkaomavaraisuus vuonna 2022 oli 77,6 prosenttia. Vuoden 2023 tilastolukua ei ollut arviointikertomusta kirjoitettaessa saatavissa.

Kunnallisen kehittämissäätiön tutkimuksen¹ mukaan Lapua sijoittuu niin elinvoimaltaan kuin veto- ja pitovoimaltaan kuntien keskikastiin. EVP-kokonaisindeksillä mitattuna Lapua sijoittuu toiseksi parhaaseen viidennekseen. Eteläpohjalaiskunnista vain Seinäjoki ja Ilmajoki ovat vertailussa Lapuan edellä.

Kuvio 1. Lapuan asukasluvun muutokseen vaikuttaneet tekijät vuonna 2023. Korjaus (+2 asukasta) on tehty eri tilastojen lukujen yhteensovittamiseksi.

Talouden tasapaino

Talouden on oltava tasapainossa, jotta kaupunki voi pitemmällä aikavälillä tuottaa tehtävänänsä olevat palvelut. Strategian mukaisen talouden tasapainon saavuttamiseksi Lapuan kaupungilla on toteutettu erillistä talouden toimenpideohjelmaa.

Vuosi 2023 oli tulokseltaan hyvä. Tilikauden tulos oli neljättä vuotta peräkkäin ylijäämäinen. Taseeseen kertynyt ylijäämä vahvistui. Viimeisten 10 vuoden aikana vuotuiset nettoinvestoinnit ovat olleet yhtä vuotta lukuun ottamatta suuremmat kuin poistot. Vuonna 2023 nettoinvestoinnit olivat käytännössä yhtä suuret kuin poistot.

Talouden tasapainon säilymiseen liittyy riskejä, joita tilinpäätöksessäkkin on kartoitettu. Näitä ovat mm. asukasmäärän pysyvyys, työpaikkojen säilyminen ja investointien rahoitus. Toiminnalliset riskit liittyvät mm. henkilöstön saatavuuteen.

¹ Timo Aro, Rasmus Aro, Tuomas Hanhela ja Eero Laesterä. 2023. Alueiden väliset elinvoima-, veto- ja pitovoimaerot. Ladattavissa internetissä osoitteessa: [https://kaks.fi/wp-](https://kaks.fi/wp-content/uploads/2023/11/63-aro-ym-24112023-alueiden-valiset-elinvoima-veto-voima-ja-pitovoimaerot.pdf)

[content/uploads/2023/11/63-aro-ym-24112023-alueiden-valiset-elinvoima-veto-voima-ja-pitovoimaerot.pdf](https://kaks.fi/wp-content/uploads/2023/11/63-aro-ym-24112023-alueiden-valiset-elinvoima-veto-voima-ja-pitovoimaerot.pdf) . Viitattu 25.5.2024

Tarkastuslautakunnan arvio

Strategisten tavoitteiden saavuttamista ei ole saadun tiedon pohjalta helppo arvioida yksiselitteisesti. Tilikauden aikana ei mitattu asukas- tai henkilöstötyytyväisyyttä, ja yrittäjien kuntabarometria ei ollut käytettävissä. Tämä vaikeuttaa hyvinvointitavoitteen toteutumisen tarkkaa arviointia. Hyvinvointiraportti tarjoaa siihen materiaalia ja viitteitä. Sen perusteella hyvinvointi on kokonaisuutena vähintään pysynyt ennallaan.

Havaintojen ja kuulemisten perusteella vaikuttaa, että lasten ja nuorten hyvinvointiin liittyy haasteita. Niihin tulee jatkossa panostaa enemmän. Henkilöstön kehityskeskustelujen kattavuus (81 %) ylitti talousarviossa asetetun tavoitteen ja oli edellisvuotta selvästi parempi.

Kaupungin talous on herkkä monille muutoksille, joihin ei itse voi vaikuttaa. Näistä merkittävimpiä ovat valtiontalouden muutokset, jotka voivat heijastua valtionosuusjärjestelmään sekä väestön tai yritysten määrän pienemisen myötä tapahtuva verotulojen väheneminen. Yleiset talouden suhdannevaihtelut vaikuttavat paitsi suoraan kaupungintalouteen hintojen ja palkkojen kautta myös yritysten ja asukkaiden verotuksen kautta. Liiallinen velkaantuminen on Lapuan tapauksessa riski, sillä paineita investoinneille on edelleen, vaikka viime vuosina on rakennettu merkittävällä tavalla uutta infrastruktuuria.

Lisäksi kaupungin hallinnassa on merkittävä kiinteistömassa, joka on vuokrattuna hyvinvointialueelle. Sote-sektorin taloustilanteen ollessa heikko, on kaupungin varauduttava myös vuokrasuhteessa tapahtuviin muutoksiin.

Kaupunkikonsernin suhteellinen velkaantuneisuus on korkea, minkä vuoksi lisälainanottoa on tarkkaan harkittava. Tilinpäätöksen linjausta investointien rahoittamisesta tulevaisuudessa enemmän tulorahoituksella on oleellista noudattaa.

Talouden tasapainosta huolehtimiseen on vastaisuudessa kiinnitettävä erityistä huomiota. Kuva: Jukka Tauriainen

4 Taloudellisten ja toiminnallisten tavoitteiden toteutuminen

Toimialueiden tavoitteiden toteutumista on peilattu talousarviokirjauksiin ja strategiaan tavoitteisiin.

Konserniin kuuluvat tytäryhteisöt

Kaupungin omistajapolitiittiset linjaukset ja konserniohje on hyväksytty 2018. Kaupungin konsernijohtoon kuuluvat kaupunginhallitus ja kaupunginjohdaja. Kaupunginhallitus ei ole erikseen määrännyt konsernijohtoon muita viranhaltijoita.

Tytäryhteisöjen on raportoitava kaupungille talousarviosta, osavuositarkastuksesta sekä tilinpäätöksestä. Tytäryhtiöt ovat huolehtineet raportointivollisuudestaan. Kaupunginhallitus on kutsunut yhtiöiden johtoa kokouksiinsa antamaan tilannekatsauksen toiminnastaan.

Konsernitilinpäätöksen mukaan koko konsernin toimintakate oli noin 32 000 euroa alijäämäinen ja tilikauden tulos 4,6 miljoonaa euroa. Tuloksesta vastasi käytännössä kokonaan emokaupunki, sillä tytäryhteisöjen tulos oli vain noin 240 000 euroa.

Lapuan Jäähalli Oy:n purkaminen aloitettiin vuoden 2022 lopussa, jolloin kaupunki oli hankkinut omistukseensa yhtiön koko osakekannan. Jäähalli siirtyi Lapuan kaupungille vuoden 2023 aikana.

Sote-alan yhtymärakenteet purkautuivat hyvinvointialueen aloittaessa

toimintansa, joten ne poistuivat kaupunkikonsernin tilinpäätöksestäkin.

Kaupunki myönsi omavelkaisen takauksen Simpsiönvuori Oy:n 1,8 milj. euron lainalle. Vastavakuudeksi Simpsiönvuori Oy haki Lapuan kaupungille yrittäjäkiinnityksiä lainan arvon verran.

Samoin kuin edellisessä vuotena kaupunki rahoitti toimintaansa uusimalla miljoonan euron suuruisen lyhytaikaisen lainan tytäryhtiöltään Lapuan energia oy:ltä. Lainaa ei ole uusimisen yhteydessä lyhennetty, vaan maksettu siitä pelkästään korot.

Lapuan energia Oy:n rakennuksia. Kuva: Jukka Tauriainen

Tarkastuslautakunnan arvio

Kaupungin konsernijohto on toiminut hyvin ja johtanut konsernia tavoitteellisesti. Tasekirjassa todetaan tytäryhtiöiden noudattaneen pääsääntöisesti konserniohjeen vaateita aikatauluista ja asiakirjojen tiedoksi saattamisesta. Konsernijohtoon on vastaisuudessa varmistettava, että ohjetta noudatetaan.

Kaupunkikonsernin tytäryhteisöt ovat kokonaisuutena velkaisia tulontuottokykyynsä nähden. 44 miljoonan euron pääomalla saatiin tuotettua vain parisadan tuhannen euron tulos. Konsernirakenteen muutokset ovat kokonaisuutena nähden kohtuullisen pieniä.

Lähtökohtaisesti kunnallinen yhtiö palvelujen tuottamismuotona on tehokas. Sen tavoiteasetantaa ohjaa liike-taloudelliset lainalaisuudet, eli tuotanto pyritään saamaan kannattavaksi, voittoa tuottavaksi. Markkinoilla toimivien tytäryhteisöjen tuloksentuottokykyyn on tarkastuslautakunnan näkemyksen mukaan kiinnitettävä myös konserniohjauksessa huomiota.

Yleishallinto

Koko hallinnon tärkein tehtävä on tuottaa kuntalaisille palveluita taloudellisesti ja tehokkaasti.

Yleishallinnon toiminta ulottuu kaikkeen kaupungin toimintaan. Haasteita on useita, joista vähäisin ei ole kaupungin lasten ja nuorten palveluiden tuottaminen ja heidän hyvinvointinsa takaaminen.

Riskienhallinta

Riskien arviointia ja hallintaa on tilikauden aikana edelleen kehitetty. Riskitekijöitä on arvioitu henkilöstöä kouluttamalla sekä talousseurantaa ja dokumentointia tehostamalla.

Riskeistä on laadittu erillinen yhteenveto, jossa riskit on luokiteltu strategiisiin, taloudellisiin, operatiivisiin, ulkoisiin ja vahinkoriskeihin.

Sisäinen valvonta

Sisäistä valvontaa on tarkastelujaksolla edelleen kehitetty. Valvontaa toteutetaan siten, että toiminnasta vastuulliset viranhaltijat raportoivat yleishallinnolle toimistaan näille asetettujen kysymyspatterien avulla. Tilikaudella 2023 sisäinen valvonta on

käsittänyt kuusi eri kohtaa: valvonnan vastuu, päätöksentekoprosessi, talouden suunnittelu ja seuranta, henkilöstöasiat, maksuliike ja kirjanpito sekä omaisuuden hallinnointi. Saadut vastaukset ovat olleet pääsääntöisesti positiivisia seurannan kannalta, mutta myös epätietoisuutta toimenpiteiden sisällöstä on esiintynyt.

Tällaisen revisioidin heikkous on, että positiivisille vastauksille ei ole jälkikontrollia. Negatiiviset vastaukset olivat osin perusteltuja, osin eivät. Myös laskutuksessa on havaittu esiintyvän kitkaa ja eräpäivien ylityksiä johtuen sairaspoissaoloista ja varahenkilöjärjestelmän puutteesta.

Henkilöstöraportti

Henkilöstöasioiden vertaaminen edellisiin vuosiin ei onnistu luotettavasti johtuen hyvinvointialueen palvelukseen siirtyneiden henkilöiden suuresta määrästä. Vuonna 2022 kaupungin palveluksessa olleista 1 039 henkilöstä oli vuonna 2023 jäljellä 597 henkilöä.

Lapuan kaupungintaloa alettiin rakentaa 100 vuotta sitten. Peruskivi laskettiin 23.5.1923. Kuva: Jukka Tauriainen

Henkilöstön ikärakenne muuttui sote-henkilöstön siirryttyä hyvinvointialueelle. Ikääntyminen ja sen myötä eläköityminen luovat tulevaisuudessa haasteen pätevien henkilöiden löytymiselle lähtevien sijalle.

Henkilöstön poissaolopäiviä kertyi lähes 30 000 kalenteripäivää eli n. 50 kalenteripäivää henkilöä kohti. Vuonna 2022 poissaolopäiviä oli 54 päivää henkilöä kohti.

Työhyvinvoinnin ottaminen henkilöstöpolitiikan keskiöön vaikuttaa positiivisesti työssä viihtymiseen ja sitä kautta myös poissaolojen vähentymiseen.

Esihenkilöiden taidot henkilöstön johtamisessa korostuvat.

Valmiussuunnittelu ja varautuminen

Suunnitelmallinen varautuminen erilaisiin häiriötilanteisiin on kaupungin toimintojen jatkuvuuden kannalta keskeinen.

Kaupunki tarjoaa kaupunkilaisille tietoa häiriötilanteisiin varautumisesta nettisivuillaan: <https://lapua.fi/hallinto-ja-paatokseteko/hairiotilanteisiin-varautuminen/>

Tarkastuslautakunnan arvio

Kaupungin organisaatio on kehittänyt vuoden 2023 aikana niin varautumista, riskientunnistamista ja -hallintaa kuin sisäistä valvontaakin. Tarkastuslautakunta katsoo, että mainitut toiminnot ovat kehittyneet hyvään suuntaan.

Käytössä oleva sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan ohje on kattava ja siinä valvonnan ja riskienhallinnan tavoitteet sekä toimenpiteiden suunnittelu, valinta ja toteuttaminen on hyvin kuvattu. Tarkastuslautakunta kehottaa kehittämään sisäisen valvonnan toimintatapoja edelleen niin, että ne toteuttavat valvonnan tavoitteet läpinäkyvästi ja aukottomasti. Lautakunta kehottaa samoin kuin edellisvuonnakin tarkastelemaan sisäisen valvonnan prosessia niin, että riskienhallinta ja tarkastukset suoritettaisiin ns. ristiintarkastuksen periaatteella, jolloin tarkastettava itse ei missään tapauksessa tarkasta omaan päätäntävaltaansa kuuluneita asioita.

Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan seuranta, arviointi ja kehittäminen on ymmärrettävä jatkuvana prosessina. Tämä varmistaa, että mahdolliset puutteet tunnistetaan ja korjataan ajoissa ja kaupungin varojen käyttö suojataan virheiltilä sekä tahallisilta väärinkäytöksiltä. Tässä tietojärjestelmien rooli on merkittävä.

Sivistyspalvelujen arviointi on ollut tilikaudella 2023 tarkastuslautakunnan arviointityön painopistealueena. Sivistyspalvelujen osuus kaupungin talousarvion yhteenlasketusta toimintakatteesta oli peräti 64 prosenttia (27,2 milj. euroa). Varhaiskasvatuksen, perusopetuksen ja lukiokoulutuksen palvelut koskettavat suoraan tai välillisesti suurta osaa kaupunkilaisista. Arviointi perustuu talousarvion, tilinpäätöksen, luottamuselinten pöytäkirjojen, viranhaltijakuulemisten ja eräiden kyselyiden tai selvitysten analysointiin.

Vuoden 2023 toteutuneet toimintatuotot ylittivät talousarvion, mutta se ei riittänyt kattamaan henkilöstökulujen ja ostopalveluiden kustannusten kasvua. Toimintakate ylittyi noin 540 000 eurolla. Valtuusto hyväksyi ylityksen 29.4.2024.

Sivistyspalveluiden keskeisiksi tavoitteiksi oli kirjattu talousarvioon:

- Hyvinvointisuunnitelman 'elämänlaatu ja mielen hyvinvointi' -painopisteen edistäminen, käynnistäminen ja organisoiminen sivistyspalveluissa
- HYTE-yhteistyön vahvistaminen ja kehittäminen
- LAPE-hankkeen, Ohjaamon ja perhekeskuksen hyödyntäminen lasten ja nuorten palveluiden järjestelyissä
- Ritavuoren uuden päiväkodin käyttöönotto

Varhaiskasvatus

Vuonna 2023 uudistettiin varhaiskasvatuksen palveluverkkoa. Vuoden aikana jatkettiin Vahvuutena välittäminen -teeman mukaisten tavoitteiden toteuttamista. Ritavuoren päiväkotia saatiin käyttöön vuoden alussa. Uuden päiväkodin myötä toimintapäivien sekä hoitopaikkojen määrä kasvoivat. Kotihoidontuen piirissä olevien lasten määrä väheni 10 prosentilla 128:aan ja kuntalaisen piirissä olevien lasten määrä peräti 39 prosentilla 71:een.

Laki velvoittaa varhaiskasvatuksen järjestäjiä toteuttamaan toiminnallisen tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnittelun 1.6.2023. Tasa-arvosuunnitelman prosessin on käynnistytävä ko. päivämäärästä alkaen. Yhdenvertaisuussuunnitelman on oltava

valmiina 1.6.2025. Lapualla suunnitelmien laatiminen on käynnistynyt 2023 aikana.

Talousarvion toiminnallisista tavoitteista suurin osa oli sellaisia, joiden toteuttaminen jatkuu myös vuonna 2024. Kyseiset tavoitteet liittyivät mm. henkilöstön osaamisen kehittämiseen, lasten tarvitseman tuen suuntaamiseen sekä toimintatapoihin.

Päiväkotien ja perhepäivähoidon laadunarviointi jäi toteutumatta, sillä laadunarviointityökalun käyttöön saaminen siirtyi vuodelle 2024.

Varhaiskasvatuksen asiakasmaksuja alennettiin koroittamalla maksujen perusteena olevia tuloarvoja 33 prosenttia 1.3.2023 alkaen. Maksujen alentaminen johtui varhaiskasvatuslain muutoksesta.

Perusopetus

Alakoulujen oppilasmäärä kasvoi edellisvuodesta parilla kymmenellä. Kasvuun vaikutti osaltaan Ukrainasta tulleiden lasten ja heidän perheidensä sijoittuminen Lapualle.

Alakoulujen tuntikehys kasvoi 46,5 tuntia edellisvuodesta. Kokonaiskehyksestä jaettiin

Varhaiskasvatuksen tavoitteena on tarjota lapsille ehyt ja joustava varhaiskasvatuksen ja oppimisen polku. Kuvituskuva. (Pixabay.com)

erityisopetuksen uudistuksen myötä aiempia vuosia suurempi osa osa-aikaiselle ja luokkamuotoiselle erityisopetukselle, jolloin yleisopetuksen tuntikehys pieneni 10 prosenttia. Opettajia oli kuusi edellisvuotta enemmän, mutta ohjaajien ja kouluvalmentajien määrä pieneni viidellä.

Yläkoulun tuntikehys kasvoi 28,5 tuntia 1209 tuntiin. Yleisopetuksen ja erityisopetuksen osuudet pysyivät käytännössä ennallaan samoin kuin henkilöstön määrätkin.

Sivistyslautakunta täytti Liuhtarin rehtorin viran kesäkuussa 2023.

Lautakunta päätti asiasta sivistysjohtajan (esittelijä) esityksestä poiketen, jolloin sivistysjohtaja jätti asiasta eriävän mielipiteensä. Päätöksestä tehdyn valituksen lautakuntakäsittelyssä sivistysjohtaja jääväsi itsensä perustelleen menettelyä eriävän mielipiteen jättämisellä alkuperäiseen päätökseen.

Hyvinvointi

Vuoden 2023 kouluterveyskyselyn tulosten perusteella yläkouluikäiset nuoret kokevat monilla elämänalueilla olevan hankaluuksia.

Eräs hyvinvoinnin tekijä on osallisuuden tunne. Lähes 13 prosenttia 8.- ja 9.-luokkalaisista ei koe olevansa tärkeä osa koulu- ja luokkayhteisöä. Vain alle seitsemän prosenttia kokee vaikutusmahdollisuutensa koulussa hyväksi.

Nuoret kokevat oppilashuollon palvelut suurelta osin helposti saavutettaviksi, mutta silti 12–27 prosenttia vastanneista kokee, ettei ole saanut oppilashuollon palveluista apua, vaikka olisi niitä tarvinnut. Ani harva ilmoittaa, ettei ole päässyt oppilashuollon vastaanotolle apua tarvitessaan.

Vaikka koulukiusatuiksi itsensä kokevien määrä on pientynyt, on se silti huolestuttavan korkea, sillä hieman useampi kuin joka kolmas 8.- ja 9.-luokkalaisista ja puolet 4.–5.-luokkalaisista kokee

joutuneensa kiusatuksi tai kiusanneensa muita lukukauden aikana.

Huolestuttavan moni lapualaiskoululainen kokee tulevansa kiusatuksi tai kiusaavansa muita. Kuvituskuva. (Pixabay.com)

Lukio

Lukion opiskelijamäärä taittui laskuun useamman vuoden kasvun jälkeen. Vain reilu kolmannes peruskoulun yhdeksännen luokan päättäneistä oppilaista aloitti toisen asteen opinnot Lapuan lukiossa, eli tavoitteena ollut 50 prosentin osuus ei täyttynyt. Muut talousarviotavoitteet toteutuivat.

Lukion uuden opetussuunnitelman käyttöönotto on edennyt suunnitelman mukaisesti.

Rehtorien kuuleminen

Tarkastuslautakunta toteutti vuotta 2023 koskevan rehtorien suullisen ja kirjallisen kuulemisen, jonka aiheina olivat taloudenhallinta, kaupungin strategian näkyminen koulujen toiminnassa, yhteistyö sivistystoimen johtavien viranhaltijoiden, luottamuselinten sekä koulun sidosryhmien kanssa, oppimistulosten kehittyminen sekä oppilashuolto. Lisäksi rehtoreita pyydettiin nimeämään asiakokonaisuuksia, joita erityisesti tulisi huomioida tulevien vuosien budjetoinnissa ja suunnittelussa.

Seuraavassa on esitetty tiivistelmä varsinkin laaja-alaisen kuulemisen vastauksista. Niistä on poimittu mukaan keskeisimmät ja useammassa vastauksissa toistuneet asiat.

Talous

Budjetin seuranta ja hallinta: Talouden seuranta ja budjetin hallinta koetaan keskeisiksi haasteiksi. Koulut seuraavat budjetin toteutumista oman kirjanpidon ja kuukausittaisten toteumavertailujen avulla. Resurssit kuten opettajat, muu henkilökunta ja oppimateriaalit ovat olleet pääosin riittäviä, mutta budjetti ei aina riitä kattamaan kaikkia tarpeita, kuten tietoliikennekustannuksia ja valvontakameramaksuja.

Useimmat koulut pysyivät budjetissa, mutta joissakin menoerissä, kuten sijaisten palkoissa ja ICT-palveluissa, todettiin olleen ylityksiä. Ostokielto vuoden lopussa vaikeutti joidenkin hankintojen tekemistä.

Nykyinen tuntikehys koetaan riittämättömäksi, erityisesti yhdysluokkien osalta. Pienten koulujen tarpeita ei ole huomioitu riittävästi.

Vaikuttaminen budjettiin: Rehtorit saavat koulujensa toiminnan toteuttamista varten valmiin budjetin, jonka toteutumaa seurataan. He toivovatkin saavansa enemmän mahdollisuuksia vaikuttaa budjetointiin ja perustella koulujensa hankintatarpeita.

Rehtorien kuulemisessa käytiin koulujen toimintakenttää läpi varsin laaja-alaisesti. Kuvituskuva. (Pixabay.com)

Tavoitteet ja yhteistyö

Strategian näkyminen ja tavoitteiden seuranta: Kaupungin strategia ja opetussuunnitelmat näkyvät koulun arjessa toimintaa ohjaavina reunaehtoina sekä päivittäisenä yhteistyönä eri toimijoiden välillä. Tavoitteiden toteutumista seurataan vuosittain ja osavuositarkasteluina, ja raportointia tehdään sivistyslautakunnalle sekä koulukohtaisesti.

Yhteistyö sidosryhmien kanssa: Joissakin tapauksissa sivistystoimen johto ja päätöksentekijät ovat

huomioineet koulujen toiveita ja kehitysehdotuksia, mutta eivät aina riittävästi. Myös yhteistyössä eri hallintokuntien alaisiin toimintoihin, kuten siivouspalvelut, koettiin olevan ajoittain kitkaa.

Koulut tekevät aktiivista yhteistyötä vanhempien, oppilaiden ja muiden sidosryhmien kanssa. Yhteistyö on ollut pääosin toimivaa ja on parantanut koulujen toimintaa sekä oppilaiden hyvinvointia.

Oppimistulokset

Oppimistulosten kehitys: Oppimistulosten kuvailaan kehittyneen positiivisesti tai pysyneen tasaisina. Koulut pystyvät toteuttamaan opetussuunnitelmaan kirjatut tavoitteet, mutta resurssit tukeva tarvitsevien lasten huomioimiseen ovat usein riittämättömät. Erityisesti koulunkäynninohjaajia ja erityisopettajia todettiin tarvittavan lisää.

Oppilashuolto

Oppilashuollon resurssit: Oppilashuollon resurssit koetaan usein riittämättömiksi, mikä vaikeuttaa erityistä tukea tarvitsevien oppilaiden auttamista. Tämä voi aiheuttaa ajoittain jopa vaarallisia tilanteita ja vaikuttaa oppilaiden ja opettajien turvallisuuteen.

Oppilaiden osallistuminen ja vaikuttamismahdollisuudet

Osallistuminen ja vaikuttaminen: Koulut pyrkivät aktiivisesti ottamaan oppilaat mukaan päätöksentekoon ja heille tarjotaan mahdollisuuksia vaikuttaa koulun toimintaan mm. oppilaskuntien ja tukioppilastoiminnan kautta. Tämä osallistuminen on ollut hyödyllistä ja parantanut kouluyhteisön hyvinvointia.

Kehitysehdotukset

Rehtorit toivovat avoimempaa ja joustavampaa budjettikäytäntöä, jossa heidän näkemyksensä ja

koulujen tarpeet otettaisiin paremmin huomioon. He korostavat myös tarpeiden ennakoinnin tärkeyttä ja riittävien resurssien varmistamista erityistä tukea tarvitseville oppilaille. Talousarvioihin toivottiin lisäresursseja oppimateriaaleihin,

erityisopettajiin, koulunkäynninohjaajiin ja oppilashuoltoon.

Kiusaamisen ja väkivallan ehkäisemiseen liittyvät suunnitelmat ja niiden kehittäminen ja päivittäminen säännöllisesti nähtiin tärkeiksi.

Tarkastuslautakunnan arvio

Sivistyspalveluiden varsinaiset taloudelliset tavoitteet on asetettu lautakunnan tasolle, ja niiden sitovuustaso on toimintakate. Toimintakate ylittyi yli puolella miljoonalla eurolla. Talousarvion toteuma on käsitelty lautakunnassa helmikuussa 2024. Sivistyslautakunta on pöytäkirjamerkintöjen mukaan käsitellyt lokakuun seurantaraportin joulukuussa 2023. Lautakunnan 19.2.2024 tekemä esitys talousarvion ylityksen hyväksymisestä oli kaupunginhallituksen käsittelyssä 25.3.2024 ja valtuusto hyväksyi lisämäärärahan 29.4.2024.

Tarkastuslautakunta toteaa, että sitovan toimintakatteen ylitys ja sen käsittelyn venyminen pitkälle tilikauden päättymisen jälkeen kertoo kehittämistarpeista niin sivistyslautakunnan kuin taloushallinnonkin toiminnassa. Talousarvion toteutumisen jatkuva seuranta ja ennakointi ovat ensiarvoisen tärkeitä erityisesti määrärahojen käytön suhteen. Tarkastuslautakunta kehottaa selvittämään ja tarvittaessa tarkentamaan vuodenvaihteen talousseurantakäytännöt ja kuukausittaisen seurannan tarpeen, jotta talousarviossa pysytään ja lisämääräraha-tarpeet tulevat kaupunginvaltuuston päätettäväksi ajoissa.

Tarkastuslautakunta toteaa, että kaupunkilainen saa talousarviosta ja tilinpäätöksestä erittäin suppean kuvan sivistyspalveluiden varojen käytöstä. Toimintatuotot on eritelty neljään ja toimintakulut viiteen pääkohtaan. Lautakunta esittää arvioitavaksi, että budjettia avattaisiin avoimuusperiaatteen hengessä niin, että kaupunkilaiset voisivat arvioida varojen käyttöä.

Tarkastuslautakunta kiinnittää huomiota sivistys- ja hyvinvointipalveluiden johtamisvastuuseen. Yli ¼ viimekätisestä budjettivastuusta tulee näin keskitettyksi käytännössä yhdelle viranhaltijalle. Lautakunta kehottaa tarkastelemaan ja arvioimaan kaupungin sekä mainittujen toimialojen johtamisrakennetta kehittämisenäkökulmasta.

Varhaiskasvatuksen talousarvioon kirjatut tavoitteet olivat toiminnallisia, mutta epäsuorasti myös talouteen vaikuttavia. Toiminnallisten tavoitteiden talousvaikutukset eivät avaudu talousarviosta tai tilinpäätöksestäkään.

Tarkastuslautakunta toteaa, että sivistysjohtaja ei olisi ollut automaattisesti jäävi käsittelemään Liuhtarin koulun rehtorin nimittämisestä tehtyä valitusta. Kuntaliiton tulkinnan² mukaan se, että viranhaltija on jättänyt eriävän mielipiteen lautakunnan päätökseen, ei tee häntä esteelliseksi asian uudelleen käsittelyssä, jos päätökseen haetaan muutosta. Jos lautakunnan päätöksestä tehdään kuntalain mukainen oikaisuvaatimus tai mikäli siitä valitaan erityislain nojalla, viranhaltija ei ole esteellinen valmistelemaan asiaa lautakunnan päätettäväksi.

Rehtorien kuulemisessa tehdyt havainnot viittaavat joihinkin sivistyspalveluiden kehittämistarpeisiin. Tarkastuslautakunta toteaa, että kuulemisten perusteella talousarvioprosessia on tarpeen arvioida uudelleen ja kehittää koulujen osallistamista budjetin laadintaan. Samassa yhteydessä on hyvä arvioida myös tuntikehyksen mitoitus ja erityisen tuen tarpeiden toteuttaminen niin, että strategian mukaiset tavoitteet hyvinvoinnista ja lupaukset oppimisympäristöistä toteutuvat. Oppilashuollon resursointia on niin ikään tarpeen tarkastella.

Tarkastuslautakunta kiinnittää huomiota kouluterveyskyselyn tuloksiin ja kehottaa edelleen panostamaan oppilashuollon toimintojen kehittämiseen sekä rakentamaan yhteistyöverkostoja kaikkien oppilaiden tai opiskelijoiden sidosryhmien kuten hyvinvointialueen, vapaaehtoisjärjestöjen, seurakuntien, vanhempainyhdistysten jne. kanssa. Lapset ja nuoret tarvitsevat elämäänsä turvallisten ja luotettavien aikuisten verkoston, joka pystyy luomaan ympäristön, jossa lapset ja nuoret voivat kasvaa ja kehittyä tasapainoisesti.

² Kuntaliitto. Esteellisyysperusteet. <https://www.kuntaliitto.fi/laki/kunnan-paatoksenteko/esteellisyys/esteellisyysperusteet-kunnan-muut-luottamushenkilot>. Viitattu 31.5.2024

Hyvinvointilautakunta

Hyvinvointilautakunta toimi heinäkuun 2023 loppuun asti vapaa-ajanlautakunnan nimellä. Hyvinvointilautakunnan alaisen kasvatuksen, koulutuksen ja vapaa-ajan toimialan toiminta koostuu musiikki- ja kansalaisopiston sekä taidekoulun opetuksesta ja kirjasto-, kulttuuri-, liikunta- ja nuorisopalveluista.

Vuoden 2023 toteutuneet toimintatuotot jäivät talousarvioita selvästi pienemmiksi, kun tukia ja avustuksia saatiin budjetoitua vähemmän. Vajetta ei kyetty paikkaamaan kustannussäästöillä, vaan talousarvio ylittyi noin 130 000 eurolla. Talousarvion ylitys hyväksyttiin valtuustossa 29.4.2024.

Hyvinvointikoordinaattorin toimi on perustettu keväällä 2023 ja hänen toimenkuvaansa kuuluu yhteistyö vanhus- ja vammaisneuvoston kanssa sekä nuorisovaltuuston ja lastenparlamentin kanssa.

Hyvinvointikertomus, -suunnitelma ja -raportti

Laki sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä 612/2021 edellyttää, että kunnan on raportoitava valtuustolle vuosittain kuntalaisten hyvinvoinnista ja terveydestä, niihin vaikuttavista tekijöistä sekä toteutetuista toimenpiteistä. Kunnan on myös tuotettava kerran valtuustokaudessa valtuustolle hyvinvointisuunnitelma ja -kertomus sekä julkaistava se tietoverkossa.

Hyvinvointikertomus ja -suunnitelma ovat strategisen johtamisen työkaluja, joiden avulla on mahdollista suunnitella, seurata, arvioida ja raportoida kuntalaisten hyvinvoinnin ja terveyden edistämistä.

Lapuan kaupungin laaja hyvinvointikertomus ja -suunnitelma³ vuosille 2021–2025 täyttää lain vaatimukset ja on ajantasainen. Vuonna 2023 tuotettiin vuosiraportti edelliseltä vuodelta⁴.

Kunnissa tehtävä hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen työ eli HYTE-työ muuttui vuoden 2023 alussa aiempaa velvoittavammaksi. Kunta voi lisätä saamaansa valtionosuuden määrää edistämällä aktiivisesti asukkaiden hyvinvointia ja terveyttä. Summa määritellään HYTE-kertoimen avulla. Lähtökohtaisesti voidaan todeta, että Lapuan kaupunki on pysynyt vuoden 2023 aikana kehittämään todetusti asukkaidensa hyvinvointia.

Vuonna 2022 Lapua sai HYTE-rahaa 19,3 euroa asukasta kohti, ja vuonna 2023 rahaa saatiin 19,6 euroa asukasta kohti. Tällä hetkellä Lapuan kaupunki saa HYTE-rahaa 280 000 euroa vuodessa ja sen on mahdollista kasvaa 310 000 euroon, jos asukasmäärä pysyy kutakuinkin samana.

Lapuan kaupungin jokainen toimiala arvioi vuosittain omaa toimintaansa suhteessa laajaan hyvinvointisuunnitelmaan 2021–2025, sen painopisteisiin ja niiden alle laadittujen tavoitteiden mukaan. Suunnitelman kuusi painopistettä ovat työ- ja toimintakyky, hyvinvoiva arki, elämälaatu ja mielen hyvinvointi, palveluiden saatavuus ja yhdenvertaisuus, sähköiset palvelut sekä osallisuus.

Terveydenedistämisasiivisuutta mittaava TEA-vii-sari tuottaa edellisiin vuosiin verrannollisia tuloksia ja hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen toimia voidaan tarkastella niiden avulla. Syksyllä 2023 on aloittanut työskentelynsä HYTE-tiimi. Kaupungin eri toimialojen on tarkoitus koostaa arviointi hyvinvointitavoitteiden toteutumisesta omalta alaltaan vuosittain.

Musiikkiopisto

Musiikkiopisto on järjestänyt 50–60 maksutonta konserttia ja yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa palvelukotikonsertteja. Kaiku-kortilla on ollut mahdollista saada kaksi ilmaista lukukausimaksua muskariin tai vaskipuhallinryhmään. Palvelukohteissa on ollut tarjolla säännöllisesti vaihtuva

---

³ Laaja hyvinvointikertomus 2021–2025 on ladattavissa verkko-osoitteesta: <https://www.hyvinvointikertomus.fi/preview/12098554040>

⁴ Vuoden 2022 hyvinvointikertomus on ladattavissa verkko-osoitteesta: <https://www.hyvinvointikertomus.fi/preview/16888271010>

kirjakokoelma ja yhdessä Kulttuurikeskuksen kanssa on tarjottu myös lukuhetkiä sekä muistelu- ja viriketoimintaa palvelukoteihin.

Kaiku-kortteja on jaettu vuoden 2023 syys-joulukuussa 52 kpl.

Kaupunginkirjasto

Kirjastossa otettiin vuoden lopulla käyttöön oma-toimipalvelu, minkä on havaittu lisänneen kirjasto-palveluiden käyttöä. Omatoimikirjaston asiakaskyselyä ei tavoitteesta huolimatta saatu toteutettua.

Kokonaislainausmäärä kasvoi lähes neljä prosenttia edellisvuodesta. Myös digitaalisten aineistojen suosio on kasvanut.

Asiakasraati on ollut kehittämässä kirjaston toimintaa, ja kirjasto on jatkanut yhteistyötä EEPOS-kirjastojen kanssa. Alajärven ja Lapuan yhteisen kirjasto-auton hankintaa on selvitetty.

Talousarviotavoitteista vain pari yksittäistä tavoitetta jäi toteutumatta.

Yleinen kulttuuritoimi myönsi avustuksia yhdelle taiteilijalle ja 34 yhdistykselle. Matkailutoimi on markkinoinut Lapuan matkailukohteita alan messuilla ja tapahtumissa sekä eri viestintäkanavissa.

Kansalaisopistopalvelut

Hyvä opisto -hankkeen avulla kansalaisopisto on käynnistänyt tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelman päivitystyön, jossa on henkilöstö ja opiskelijat mukana. Sen puitteissa on järjestetty kurssitoimintaa myös heille, jotka eivät pääse paikalle.

Talousarviotavoitteet ovat toteutuneet. Kansalaisopisto järjesti 25 ilmaista yleisöluentoa, opetusta eri aineiden kursseilla 9355 tuntia ja mm. 262 tuntia Suomen malli -hankkeesta rahoitettua kerhotoimintaa. Opetuksesta kerättyjen palautekyselyjen perusteella opiskelijat olivat saamaansa palveluun tyytyväisiä.

Kaupunginkirjaston tarjoamien palveluiden käyttö lisääntyi vuoden 2023 aikana mm. omatoimikirjasto-palvelun käyttöönoton myötä. Kuva: Jukka Tauriainen

Kulttuuri-, museo- ja matkailupalvelut

Kulttuuri-, museo- ja matkailupalveluiden osallistuja- ja oppilasryhmämäärät ovat kasvaneet. Museoiden kävijämäärissä tehtiin jopa ennätys.

Liikuntapalvelut

Asetetut tavoitteet saatiin toteutettua. Käytävissä oleva henkilöresurssi havaittiin tosin joissakin tilanteissa riittämättömäksi. Haasteita nähtiin myös oppilaiden sitouttamisessa Suomen malli -harrastustoimintaan.

Uimahallin kävijämäärä kohosi koronaepidemiaa edeltäneelle lähes 70 000 vuosikävijän tasolle. Uimahallin asiakastyytyväisyyskyselyssä vastaajat antoivat uimahallipalvelulle viisiportaisella asteikolla arvosanaksi 3.

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen palvelut

Nuorisotoimen budjetista oli varattu vuodelle 2023 varattu 13 000 euroa osallistuvaan budjettiin. Varat päätettiin käyttää lapualaisen nuorison hyvinvoinnin kohentamiseen teemalla "Yläkoululaisten terveyskokemukset ja niiden parantaminen", mikä oli myös osa "Vahvuutena välittäminen" -kampanjaa.

Lautakunta päätti ideakilpailun tuotoksista muodostettujen 31 ideasta pidetyn koululaisäänestyksen tuloksena käyttää varat seuraaviin kohteisiin:

- a) Välituntitilojen varustaminen, oppilasveitoisen välituntikioskin perustaminen, välipala-automaatin
- b) Kiusaamisen vastainen tapahtuma, jossa Duudsonit mukana
- c) Pizzapäivä yläkoululaisille
- d) Retki Powerparkiin

Lapuan kaupungin asukkaiden hyvinvoinnin edistämässä on tärkeä rooli kolmannen sektorin toimijoilla kuten seurakunnilla, urheiluseuroilla ja monenlaisilla yhdistyksillä. Avustusten määrä näille erilaisille toimijoille ja yhteisöille on ollut kuitenkin laskussa vuonna 2023.

Nuorisopalvelut

Nuorisopalveluille asetetut taulukkoon kirjatut talousarviotavoitteet toteutuivat.

Lapuan nuorisotalolla pitää majaansa kaupungin nuorisotoimisto ja sieltä löytyvät myös nuorisotilat. Nuorisotalon tiloja voivat käyttää myös lapualaisten yhdistykset pääsymaksuttomassa harrastustoiminnassaan. Kuva: Jukka Tauriainen

Tarkastuslautakunnan arvio

Toimintakate ylittyi yli sadallatuhannella eurolla. Talousarvion toteuma on käsitelty lautakunnassa helmikuussa 2024. Hyvinvointilautakunta on pöytäkirjamerkintöjen mukaan käsitellyt lokakuun talousseurantareportin joulukuussa 2023. Lautakunnan 22.2.2024 tekemä esitys talousarvion ylityksen hyväksymisestä oli kaupunginhallituksen käsittelyssä 25.3.2024 ja valtuusto hyväksyi lisämäärärahan 29.4.2024.

Tarkastuslautakunta toteaa, että sitovan toimintakatteen ylitys ja sen käsittelyn venyminen pitkälle tilikauden päättymisen jälkeen kertoo kehittämistarpeista niin hyvinvointilautakunnan kuin taloushallinnonkin toiminnassa. Talousarvion toteutumisen jatkuva seuranta ja ennakointi ovat ensiarvoisen tärkeitä erityisesti määrärahojen käytön suhteen. Tarkastuslautakunta kehottaa selvittämään ja tarvittaessa tarkentamaan vuodenvaihteen talousseurantakäytännöt ja kuukausittaisen seurannan tarpeen, jotta talousarviossa pysytään ja lisämääräraha-tarpeet tulevat kaupunginvaltuuston päätettäväksi ajoissa.

Tarkastuslautakunta kiinnittää huomiota hyvinvointilautakunnan alaisten toimintojen laaja-alaisuuteen ja monipuolisuuteen. Toiminnot ovat monilta osin vakiintuneita, mutta niiden hallinnollinen organisointi lautakunnan alle on uutta. Hyvinvointitavoitteiden olleessa keskeinen osa kaupungin strategiaa, on kaupungin johdossa sekä talousarviotavoitteiden asetannassa hyvä kiinnittää huomiota niiden toteutumiseen muuallakin kuin hyvinvointilautakunnan kohdalla.

Nuorison hyvinvoinnin mittarien kehitys on tietysti huolestuttava myös Lapualla. Niin hyvinvointilautakunnassa kuin poikkihallinnollisesti muissakin hallintokunnissa on jatkettava ja edelleen kehitettävä yhteistyötä lasten ja nuorten terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseksi. Yhteistyötä olisi rakennettava myös eri toimijoiden ja erityisesti kolmannen sektorin kanssa.

Hyvinvointisuunnitelmassa on asetettu kaupungin strategian mukaisesti ikäryhmittäisiä tavoitteita hyvinvoinnin lisäämiselle. Tarkastuslautakunta katsoo, että näiden tavoitteiden tulisi näkyä selkeämmin myös hyvinvointilautakunnan tavoiteasetannassa ja siellä erityisesti liikuntatoimen tavoitteissa.

Palveluiden digitalisointi on hyvä ja kannatettava tavoite. Tarkastuslautakunta kehottaa selvittämään ja varmistamaan palveluiden saatavuuden myös kaupunkilaisille, jotka eivät ikänsä tai muun syyn takia kykene ko. palveluita käyttämään. Esimerkiksi kirjaston asiakaspalautteen perusteella omatoimipalveluiden lisäksi myös henkilökohtainen palvelu on paljon käytettyä ja arvostettua.

Kolmannen sektorin merkitys julkisen sektorin tukena ja palveluiden tarjoajana kasvaa entisestään. Vapaaehtoistyöllä tuotetaan valtava määrä ihmisten hyvinvointia lisääviä palveluita ja lisätään yhteisöllisyyttä. Tarkastuslautakunta katsoo, että kaupungin olisi tarpeen vahvistaa lapualaisten yhdistysten ja yhteisöjen osallisuutta ja elinvoimaisuutta, jotta niiden tekemä hyvinvointityö hyödyttäisi entistä paremmin kaupungin asukkaita.

Tekninen lautakunta

Teknisen keskuksen viranhaltijat ovat vaihtuneet viimevuosina sangen tiuhaan. Vuoden 2023 viimeisellä neljänneksellä tilivelvollisista viranhaltijoista kunnallistekniikan päällikkö siirtyi muihin tehtäviin. Keskeisten henkilöiden vaihtuminen aiheuttaa aina jonkinasteista kitkaa toimintojen hallinnoinnissa.

Talous ja toiminta

Teknisen keskuksen talousarvio alittui vajaalla seitsemällä prosentilla toimintakulujen jäädessä budjetoitua pienemmiksi. Säästöä syntyi erityisesti henkilöstökuluissa.

Maankäyttö-, kaavoitus- ja kiinteistöpalvelut

Raakamaan hankinnan korostetaan talousarviossa olevan tärkeä osa kaupungin maankäytön suunnittelua. Tavoitteena olikin hankkia vuoden aikana 20 hehtaaria raakamaata. Tavoite ylittyi puolella, sillä maata ostettiin noin 30 hehtaaria.

Tasekirjan mukaan hankitun maan hinta on ollut keskimäärin noin 1,5 €/m². Vuoden 2023 Kiinteistöjen kauppahintatilaston mukaan Etelä-Pohjanmaalla raakamaan keskihinta oli 1,98 €/m². Maankäyttö- kaavoitus- ja kiinteistöpalveluiden osalta talousarvioon on kirjattu seuraavat tavoitteet: 1) yleiskaavojen edistäminen, 2) taajamarakenteen tiivistäminen ja viihtyisyyden parantaminen, 3) Jouttirinteen ja Jouttikallion tuotanto- ja logistiikka-alueiden maankäytön kehittämissuunnitelman jatkaminen erityisesti tieverkkoon liittämisen osalta, 4) tonttien myyntituotto ja kaupungin omistamien maiden muu tuotto on vähintään yhtä suuri kuin raakamaan hankinta[kulut], 6) raakamaan hankinta-ala vähintään 20 ha, 7) hyvä tonttitarjonta (vähintään 70 tonttia).

Rakentamis- ja tilapalvelut

Lapuan nykyinen uimahalli on rakennettu vuonna 1973 ja sitä on laajennettu ja peruskorjattu vuonna 1995. Uuden uimahalli–urheilutalon suunnitteluun varattiin talousarviossa 200 000 euroa. Valtuusto päätti tammikuussa 2023 hallituksen esityksestä investoida uudisrakennukseen siten, että kustannusarvio olisi korkeintaan 10 miljoonaa euroa.

Alkuvuodesta valmistui kaupungin teettämä rakennuspaikkaselvitys uudisrakennuksen sijoittamisvaihtoehtoista ja uimahalli päätettiin sijoittaa vanhan lukion tontille. Talousarviotavoitteena oli saada hankesuunnittelu valmiiksi ja teettää sen pohjalta tarvittava suunnittelu. Suunnittelu ei valmistunut tavoitteen mukaisesti, vaan siirtyi seuraavaan vuoteen.

Vuodelle 2024 suunnitteluun on edelleen varattu 250 000 euron määräraha. Vuosien 2025 ja 2026 uusimmissa taloussuunnitelmissa investointikustannuksia sen sijaan ei ole budjetoitu, sillä suunnittelun katsottiin vuoden 2024 talousarvion valmisteluvaiheessa olevan niin kesken, ettei kustannuksia voida arvioida.

Liuharin kouluun tehtiin avoimen oppimisympäristön muutos lasirakenteisilla väliseinillä. Muutamia vanhoja rakennuksia purettiin tai alettiin purkaa.

Lokakuun 2023 vesikriisin aiheuttajiksi epäiltiin muun muassa vesitornissa oleilevia naakkoja. Kuva: Jukka Tauriainen

Vesihuoltolaitos

Vesihuoltolaitos on kaupungin kirjanpidossa erillinen kirjanpidollinen taseyksikkö. Kirjanpidollinen taseyksikkö tarkoittaa liikelaitoksen tapaan kunnan

kirjanpidossa tilikauden ajaksi eriytettyä kirjanpitoyksikköä, jolla on omat rahatilit tai yhdistili kunnan keskuskassaa vastaan.

Vesihuoltolaitoksen talousarviota-voitteet ovat toteutuneet lukuun ottamatta jätevesiverkostoon tulevien hulevesien minimointia.

Vesihuoltoalueen laajentaminen ei edennyt, sillä jäteveden toiminta-alueiden muuttamispäätöksestä korkeimpaan oikeuteen tehtyyn valitukseen ei saatu ratkaisua vielä tilikauden aikana.

Lokakuussa 2023 Ritamäen, Ritakallion, Liuhtarin ja Honkimäen alueilla annettiin veden keittokehoitus, sillä osasta otetuista vesinäytteistä löytyi Escherichia coli -bakteeria. Veden saastuttajiksi epäitiin runsaita sateita ja vesitornissa majoilleita naakkoja. Veden käyttörajoitus jatkui kymmenen päivän ajan.

Lapuan kaupungin ulkoliikuntapaikkojen rakentamisesta ja ylläpidosta vastaa tekninen keskus. Kuva: Jukka Tauriainen

Muut toiminnot

Liikenneväylärakentamisen ja -korjaamisen tavoitteet ovat tilinpäätöksen mukaan toteutuneet.

Viheraluepalveluiden tavoitteista muut paitsi uusien toimitilojen saaminen toteutuivat. Viheralueiden hoidossa käytettiin 2023 vahvistettua kunnossapitoluokitusta, jonka avulla resurssien käyttö voitiin toteuttaa tehokkaasti.

Internetissä toimiva talviulkoliikuntapaikkojen olosuhdepalvelu otettiin käyttöön. Sen kautta kaupunki tarjoaa tietoa liikuntapaikkojen kunnostuksen ajantasaisesta tilanteesta, liikuntapaikkojen sijainnista, ja sen kautta käyttäjät voivat myös jättää palautetta liikuntapaikkojen ylläpitäjälle.

Tarkastuslautakunnan arvio

Lapuan kaupungin tekninen lautakunta on vuoden 2023 aikana onnistunut toteuttamaan suurimman osan tavoitteistaan. Investointien toteuttamisessa haasteeksi todettiin toimitusketjujen ongelmat.

Henkilöstön hyvinvointiin ja koulutukseen on selvästi panostettu, mitä onkin syytä jatkaa, sillä kyseiset toimet parantavat pitkäaikaista tehokkuutta ja työtyytyväisyyttä. Investointien toteuttaminen on kaupungin toimintojen ja talouden näkökulmasta erittäin tärkeä toiminto. Investointien suunnittelun, toteutuksen ja valvonnan kehittämisellä voidaan parantaa prosessin sujuvuutta ja taloudenhallintaa. Sisäisessä valvonnassa talousarvion toteuman seurantarjestelmään ja talouden läpinäkyvyyden parantamiseen on myös kiinnitettävä huomiota.

Tarkastuslautakunta arvioi, että kokonaisuutena lokakuun vesikriisi hoidettiin varsin hyvin, vaikka netin keskustelupalstoilla käytiin asiasta varsin kriittistäkin keskustelua. Häiriötilanteiden oikeasisältöinen ja oikea-aikainen viestintä on ensiarvoisen tärkeää. Tarkastuslautakunta toteaa, että häiriötilanteisiin varautumisessa on tarpeen ottaa opiksi kaikkien häiriöviestintätilanteiden kokemukset ja päivittää suunnitelmia niiden pohjalta sekä kouluttaa viran- ja toimenhaltijoille erilaisissa tilanteissa toimimista.

Kuvituskuva. Pixabay.com.

Ympäristölautakunnan tehtävänä on huolehtia niistä tehtävistä, jotka maankäyttö- ja rakennuslain nojalla kuuluvat kaupungin rakennusvalvontaviranomaiselle. Ympäristölautakunta on valvova viranomainen, jonka suorittamien valvontatehtävien tuloksia jokainen kuntalainen voi konkreettisesti havainnoida. Kaupungin hyvin hoidetut tiet, ulkoalueet sekä rakennukset luovat myös oman kaupungin ulkopuolisille henkilöille positiivista mielikuvaa ja nostavat Lapuan kaupungin imagoa sekä houkuttelevuutta.

Vuonna 2023 ympäristölautakunnan toimintakate alitti muutostenkin jälkeen talousarvion noin 9 prosentilla. Vaikka toimintatuotot jäivät selvästi budjetoitua pienemmiksi, henkilöstö- ja ostopalvelukulujen alitus paikkasi vajauksen.

Ympäristölautakunnan alaisena toimiva rakennusvalvonta on jatkanut myös vuonna 2023 henkilöressurssien keskittämistä tärkeimpiin tehtäviin kuten luvittamiseen ja rakennustyön valvontaan. Toiminnassa on kiinnitetty erityistä huomioita katselmusten oikea-aikaiseen tilaamiseen kehotuksin kaksi kertaa vuodessa. Tällä on ollut positiivinen vaikutus määräaikojen noudattamiseen, vaikkakin osa tapauksista joudutaan saattamaan loppuun hallintopakkoasioina.

Kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen tulee huolehtia omalta osaltaan ympäristönsuojelun suunnittelusta ja kehittämisestä. Lisäksi ympäristönsuojeluviranomaisen tulee antaa lausuntoja, tehdä esityksiä ja aloitteita ympäristönsuojeluun liittyvistä asioista.

Vuonna 2023 sekä ympäristönsuojelua koskevia päätöksiä että rakennuslupia on ollut selvästi edellisvuosia vähemmän. Vuonna 2022 ympäristönsuojelun henkilöstöressurssien puutteiden takia osa kunnalliseen viemäriin liittymisvelvoitteisten kiinteistöjen asioista jäi käsittelemättä. Niitä on edistetty vuoden 2023 aikana.

Lapuan kaupunki on koordinoinut alueellista ilmastotyötä vuodesta 2010. Kaupunki on sitoutunut Kestävät-hankkeeseen, jossa mukana ovat myös Alavus, Kauhava, Kuortane ja Kurikka. Tähän yhteistyöhön liittyen Lapuan kaupunki on laatinut Kauhavan, Kuortaneen ja Kurikan kanssa yhteisen Ilmastostrategia 2030:n⁵. Siinä kaupunki on sitoutunut mm. materiaali- ja energiatehokkaisiin hankintoihin, kiertotalouteen, tehostettuun energiankäyttöön ja päästöjen vähentämiseen.

Strategian mukaisesti laadittu Lapuan kaupungin kestävän kehityksen ohjelma 2021–2030⁶ asettaa kaupungin toiminnoille useita a)

---

⁵ Ilmastostrategia 2030. https://lapua.fi/wp-content/uploads/2021/12/20211119_Kesta%CC%88va%CC%88t_il-mastrostrategiaA4_luonnos8-1.pdf

⁶ https://lapua.fi/wp-content/uploads/2021/12/Lapuan-kaupungin-kestavan-kehityksen-ohjelma_2021-2030-hyvaksytyy.pdf

ympäristövastuullisuuteen ja b) resurssitehokkuuteen liittyviä tavoitteita. Kestävä kehitys on myös osa Lapuan Kaupungin vuonna 2023 uudistettua strategiaa.

Kestävän kehityksen ohjelman seurantaraportti vuodelta 2023 hyväksyttiin kaupunginvaltuustossa keväällä 2024.

Tarkastuslautakunnan arvio

Ympäristölautakunta on täyttänyt sille talousarviossa asetetut taloudelliset tavoitteet. Ympäristöhallinnon toimintaa on kehitetty määrätietoisesti asiakastytyväisyyskyselyiden pohjalta sekä panostettu ohjaukseen ja neuvontaan. Asiakastytyväisyyskyselyt ovat olleet käytössä vuodesta 2021. Menetelmä on todettu ilmeisen toimivaksi toiminnaksi kehittämistyökaluksi.

Tarkastuslautakunta kiinnittää huomiota valvontakohteiden tarkastuksien ja toteutumisten suureen muutokseen vuonna 2023 sekä siihen, että tasekirjassa mainittujen Hellanmaan ja Ämmälänmäen taajamien kiinteistöjen liittyminen viemäriverkostoon on jäänyt toteutumatta, eikä seurantaa ole aloitettu. Osa hallintopakkoprosesseista on kestänyt pitkään, mikä on kaupunkilaisen näkökulmasta hankalaa.

Lapuan kaupungin kestävän kehityksen ohjelman tavoitteiden toteuma on jäänyt vuoden 2023 jälkimmäisellä puoliskolla jälkeen tavoitteista. Tarkastuslautakunta katsoo, että ohjelman noudattaminen on ensiarvoisen tärkeää ja että tavoitteita on jatkossa syytä kirjata sitoviksi ympäristölautakunnan talousarvioon, jolloin kaupunkilaiset voivat valvoa paremmin ilmastostrategian ja kestävän kehityksen ohjelman toteutumista.

Vuoden 2023 aikana lupakäsittely on toteutettu sähköisenä, minkä asiakkaat ovat kokeneet hyvänä toimintatapana.

Jätteen lajittelun ja hyödyntämisen tehostaminen on eräs Lapuan kaupungin kestävän kehityksen ohjelman tavoitteista. Myös kaupungin kotitalouksien olisi syytä sitoutua jätteen asianmukaiseen käsittelyyn. Kuva on otettu syksyllä 2023 metsäautotien varrelta Simpsiön ja Leppälänkylän välisestä maastosta. (Kuva: Jukka Tauriainen)

Investointien toteutus ja suunnittelu

Vuonna 2023 investointimäärärahoista suurin osa (n. 2,3 milj. euroa) käytettiin liikenneväylien rakentamiseen. Lähes yhtä suuri summa kului rakennusinvestointeihin, joista mikään ei ollut merkittävä uudisrakennusinvestointi, vaan summa koostui useista pienemmistä korjaus- ja laajennusinvestoinneista. Ritavuoren uusi päiväkotitoetettiin käyttöön keväällä 2023.

Yhteensä alkuperäisen talousarvion investointimenot olivat 7,6 miljoonaa euroa ja muutosten jälkeen 9,6 miljoonaa euroa. Toteutuneet investointimenot alittivat arvon 2,3 miljoonalla eurolla.

Vuoden 2023 rakennusinvestointimenoihin oli varattu talousarviossa noin 1,7 miljoonaa euroa.

Toteutunut investointi oli 2,2 milj. euroa, joka alitti muutetun talousarviomenon noin miljoonalla eurolla.

Vesihuoltolaitoksen investointeihin käytettiin 0,8 miljoonaa euroa, maanhankintaan 0,5 miljoonaa euroa ja muihin investointeihin yhteensä 2,1 miljoonaa euroa. Suurimmat poikkeamat talousarvioon nähden olivat rakentamisessa, sekä koneiden ja maan hankinnassa.

Talousarvio alittui myös Investointitulojen osalta (toteuma 46 prosenttia). Maa- ja vesialueiden myyntituloja oli budjetoitu 0,8 milj. euroa, mutta niistä toteutui vain 18 prosenttia.

Tarkastuslautakunnan arvio

Tarkastuslautakunta katsoo, että vuoden 2023 investointien toteutus ja kohdentaminen toteuttivat talousarviota. Budjetoituista investointimennoista kaikki eivät toteutuneet, mutta rakentamisen kannalta epäedullisen suhdanteen vallitessa onkin ollut järkevää harkita investointiajankohtaa. Vastaisten tilikausien investointien suunnittelussa ja toteuttamisessa on tasekirjan kirjausten mukaisesti tarpeen noudattaa tulorahoitusperiaatetta ja huomioida tarkkaan myös investointien kokonaistaloudelliset vaikutukset.

Vuonna 2023 kaupunki investoi eniten liikenneväylien rakentamiseen. Kuva: Jukka Tauriainen.

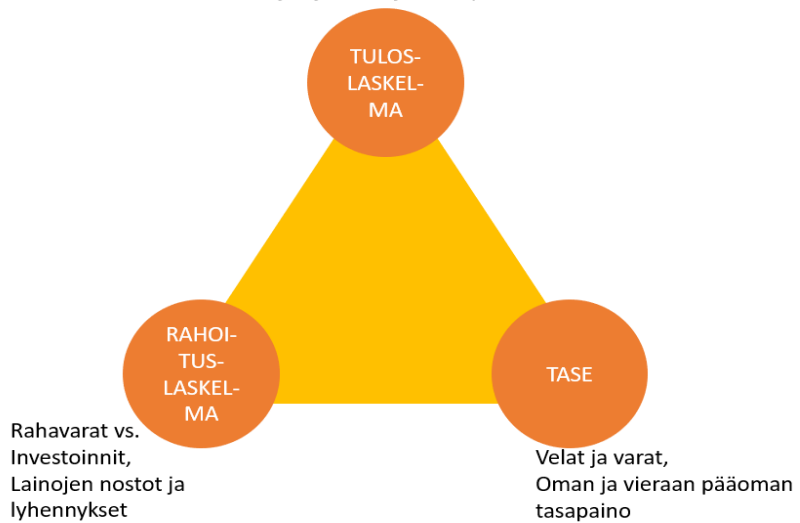
Kaupungin taloudellinen asema 2023

Kuntatalouden hoito eroaa oleellisesti yritystalouden tai yksityistalouden hoidosta. Kunnan on keskiyttävä palvelujen tuottamiseen ja kuntalaisten hyvinvoinnin edistämiseen verorahoituksen ja valtionosuuksien avulla. Yritystaloudessa tavoitteena on voiton tuottaminen ja yrityksen kilpailukyvyyn parantaminen markkinoilla. Yksityistaloudessa puolestaan on tarkoituksena yksilön tai perheen taloudellisen turvallisuuden ja hyvinvoinnin takaaminen, jolloin päätökset tehdään henkilökohtaisten tarpeiden ja tavoitteiden perusteella. Tuloksen, taseen sekä rahoituksen muodostaman yhteyden tarkastelu antaa riittävän monipuolisen kuvan kuntatalouden tilasta (ks. kuvio 2).

Pitemmällä tähtäimellä kunnan on kyettävä pitämään taloutensa tasapainossa, jotta se pystyy toteuttamaan päätavoitteensa tuottaa palveluita ja hyvinvointia kuntalaisille.

Vuonna 2023 kaupungin tilinpäätös oli neljäntenä peräkkäisenä vuotena ylijäämäinen. 4,4 miljoonan

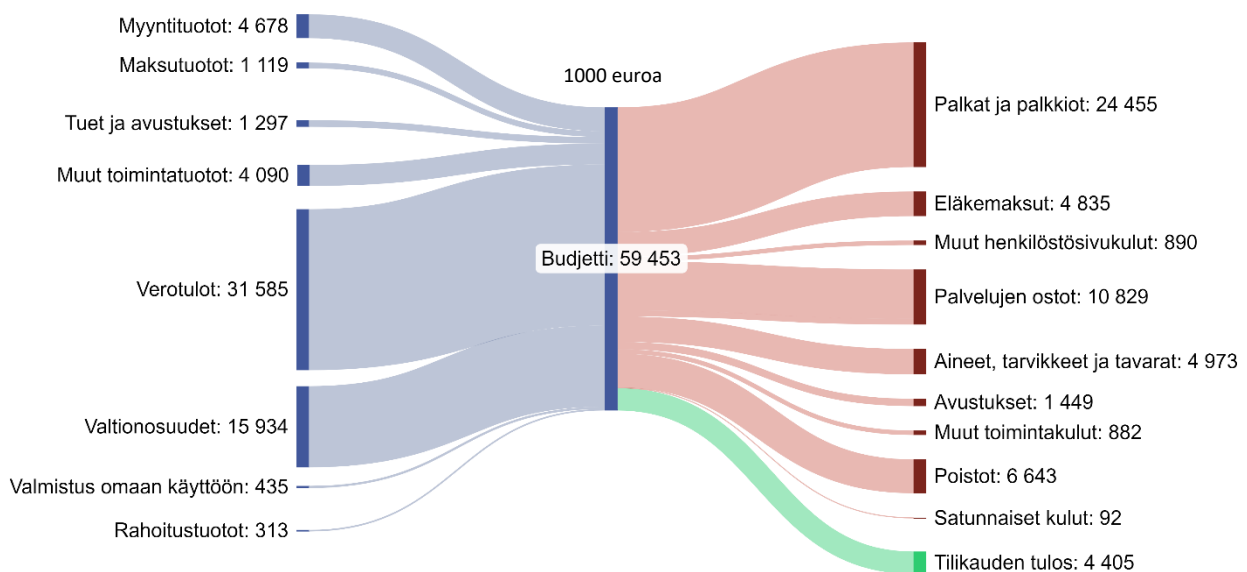
Tulojen ja menojen tasapaino

Kuvio 2. Kuntatalouden tasapainon osa-alueet

euron ylijäämä oli kolme kertaa suurempi kuin edellisenä vuotena. Kaupungin taseessa oli tilikauden 2023 lopussa 26,7 miljoonan euron kertynyt ylijäämä.

Taseen kertynyt ylijäämä ymmärretään usein taloudellisena puskurina vastaisia investointeja ja ylimääräisiä kustannuksia varten. Ylijäämä ei kuitenkaan automaattisesti ole käytettävissä ilman likvidin omaisuuden (esim. sijoitukset) myyntiä.

Kuvio 3. Mistä kaupungin rahat tulevat ja minne ne menevät? Lapuan kaupungin tilinpäätös 2023.

Kaupungin nettoinvestoinnit olivat 15 prosenttia pienemmät kuin edellisellä tilikaudella: 6,8 miljoonaa euroa. Edellisvuonna kaupungin lainakanta kasvoi noin 0,5 miljoonalla eurolla, mutta vuonna 2023 se pieneni noin 4,4 miljoonalla eurolla. Kaupungin lainakanta oli vuoden 2023 lopussa 63,1 miljoonaa euroa. Asukasta kohti laskettuna lainaa oli 4501 euroa asukasta kohden. Lapua sijoittuu velkaisuudeltaan Etelä-Pohjanmaan kuntien keskimmaiseen kolmannekseen.

Kaupunkikonsernin tytäryhteisöjen yhteenlaskettu tilikauden ylijäämä oli noin 154 000 euroa, mikä nosti konsernitilinpäätöksen ylijäämän noin 4,6 miljoonaan euroon. Tytäryhtiöt ovat velkaisia, mikä lisää konsernin rahoitusriskiä.

Tulorahoituksen riittävyys

Vuosikate on se rahamäärä, joka jää käytettäväksi investointeihin, sijoituksiin ja lainan lyhennyksiin. Se on keskeinen luku arvioitaessa tulorahoituksen riittävyyttä. Kun vuosikate on poistojen suuruinen, kunnan tulorahoitus on riittävällä tasolla.

Vuonna 2023 kaupungin vuosikate (11,1 milj. euroa) oli lähes 40 prosenttia suurempi kuin edellisvuonna. Vuosikate oli 4,5 miljoonaa euroa suurempi kuin poistot.

Koko konsernin vuosikate sen sijaan oli likimain sama kuin edellisvuonna. Kasvua oli vain noin kaksi prosenttia.

Lainanhoitokate mittaa tulorahoituksen riittävyyttä vieraan pääoman korkojen ja lyhennysten maksuun. Kun lainanhoitokate on 1 tai suurempi, tulorahoitus riittää vieraan pääoman kuluihin. Jos tunnusluvun arvo on alle 1, joudutaan lainan hoitamiseen ottamaan uutta velkaa, myymään omaisuutta tai vähentämään rahavaroja. Lapuan lainanhoitokate oli vuonna 2023 edellisvuotta parempi mutta edelleen vain tyydyttävällä tasolla. Tunnusluvun arvo oli 1,4, kun se edellisvuonna oli 1,0.

Maksuvalmius

Kaupungin maksuvalmiutta mitataan konkreettisesti tunnusluvulla: kassan riittävyys päivissä. Se kertoo, monenko päivän kassamenot voitaisiin maksaa kaupungin rahavaroilla. Vuonna 2023 rahat olisivat riittäneet 18 päivän menoihin, kun

edellisenä vuonna tunnusluvun arvo oli 16 ja sitä edellisenä 13.

Vakavaraisuus

Kunnan vakavaraisuutta arvioitaessa on huomattava ero liikeyritykseen: kunta ei voi mennä konkurssiin. Vakavaraisuus on kuitenkin tärkeä mittari siksi, että velkaantuneen kunnan on vaikea selviytyä käyttötalouden menoista.

Kuten tasekirjassa todetaan, kaupungin nettoinvestointien ollessa jo pitkään tulorahoitusta suuremmat, kaupunki on velkaantunut. Koko konsernin lainakanta pieneni selvästi edellisvuodesta 99,0 miljoonaan euroon, eli 7 065 euroon asukasta kohti.

Konsernin omavaraisuusaste koheni 33 prosenttiin. Tunnusluvun arvo osoittaa velkarasituksen olevan edelleen merkittävän suuri.

Kriisikuntakriteerit

Kunnan kohdalla arviointimenettely voidaan käynnistää, jos kunta ei ole kattanut kunnan taseeseen kertynyttä alijäämää kuntalain 110 §:n 3 momentissa säädetyssä määräajassa (4 vuotta).

Vuonna 2019 voimaan tulleen uuden lain mukaan arviointimenettely voidaan käynnistää, jos

kunta ei ole kattanut kunnan taseeseen kertynyttä alijäämää määräajassa, joka on neljä vuotta tilinpäätöksen vahvistamista seuraavan vuoden alusta lukien

tai jos asukasta kohden laskettu kertynyt alijäämä on kunnan viimeisessä konsernitilinpäätöksessä vähintään 1 000 euroa ja sitä edeltäneenä vuonna vähintään 500 euroa,

tai rahoituksen riittävyyttä tai vakavaraisuutta kuvaavat talouden tunnusluvut ovat kahtena vuonna peräkkäin täyttäneet seuraavat raja-arvot:

kunnan konsernituloslaskelman vuosikatteen ja poistojen suhde on alle 80 prosenttia;

kunnan tuloveroprosentti on vähintään 2,0 prosenttiyksikköä korkeampi kuin kaikkien kuntien painotettu keskimääräinen tuloveroprosentti;

asukasta kohden laskettu kunnan konsernitilinpäätöksen lainojen ja vuokravastuiden määrä ylittää kaikkien kuntien konsernitilinpäätöksen

lainojen ja vuokravastuiden keskimääräisen määrän vähintään 50 prosentilla;

konsernitilinpäätöksen laskennallinen lainanhoitokate on alle 0,8.

Voimassa olevien säännösten mukaisessa tarkastelussa eivät kriisikunnan kriteerit Lapualla täyty. (Ks. taulukko 2)

Patruuna-areena on monikäyttöhalli, jossa voidaan erilaisten urheilulajien harjoittamisen lisäksi järjestää messuja tai muita yleisötapahtumia. Kuva: Jukka Tauriainen

Taulukko 2. Lapuan kaupungin talouden tarkastelu kriisikuntakriteereillä vuosina 2020–2022.

Kriteeri	2020	2021	2022	2023
Alijäämän kattaminen 4 vuoden määräajassa	Ei alijäämää	Ei alijäämää	Ei alijäämää	Ei alijäämää
Alijäämä ed. vuonna $\geq$ 500 € tai ko. Vuonna $\geq$ 1000 €	Ei toteudu	Ei toteudu	Ei toteudu	Ei toteudu
Konsernituloslaskelman vuosikatteen ja poistojen suhde	141,6 %	145,6 %	119,7 %	148,7 %
Tulooveroprosentti vs. kaikkien kuntien painotettu keskimääräinen tulooveroprosentti	+1.53 %-yks.	+1.48 %-yks.	+1.49 %-yks.	+1.48 %-yks.
Konsernitilinpäätöksen lainojen ja vuokravastuiden määrä vs. kaikkien kuntien keskiarvo	ok	ok	ok	Kaikkien kuntien keskiarvo ei saatavissa
Konsernin lainanhoitokate	1,0	1,1	0,9	1,2

Tarkastuslautakunnan arvio

Laki antaa kunnanvaltuustolle absoluuttisen talousarviovallan. Jotta demokratia toteutuu, talousarvion on oltava niin yksityiskohtainen, että kuntalaiset voivat seurata riittävällä tarkkuudella verovarojen tosiasiallista käyttöä. Kun valtuusto hallituksen ja lautakuntien sekä viranhaltijoiden valmistelemana päättää talousarviosta, sillä on oltava tieto siitä, minkä verran minkin tavoitteen toteuttamiseen on varattava määrärahoja.

Tarkastuslautakunta kehottaa tarkastelemaan ja tarvittaessa muuttamaan talousarvioprosessia niin, että toisaalta keskijohdon ymmärrys toimintojen resursoinnista ja muista tarpeista sekä strategiajohtamisen pitkän tähtäimen näkemys tulevat yhdistettyä talousarviotavoitteita asetettaessa. Talousarvion toteutumisen seuranta hallintokunnissa on syytä edelleen korostaa ja terävöittää.

Lapuan kaupungin talouden tila näyttyy vuoden 2023 tilinpäätöksessä suhteellisen vahvana. Kaupungin tilinpäätös on ylijäämäinen ja tulorahoituksen riittävyys on parantunut, joskin konsernin tulorahoituksen kasvu on ollut hitaampaa kuin kaupungin emoyhteisön.

Kaupungin maksuvalmius parani, sillä kassan riittävyys nousi 18 päivään edellisvuoden 16 päivästä. Tämä on myönteinen kehitys, mutta edelleen suhteellisen matala luku, mikä tarkoittaa, että kaupunki on haavoittuvainen likviditeettiongelmiin.

Kaupunki on pystynyt välttämään kriisikunnille tyypilliset ongelmat, kuten merkittävät alijäämät ja heikon tulorahoituksen.

Konsernin tytäryhteisöjen velkaisuus ja konsernin yleinen velkarasitus ovat kuitenkin edelleen huomionarvoisia riskejä, jotka vaativat tarkkaa seuranta ja hallintaa. Kaupungin tulee jatkossakin keskittyä talouden tasapainottamiseen ja pitkäjänteiseen suunnitteluun, jotta se voi jatkaa kuntalaisten hyvinvoinnin edistämistä ja palvelujen tuottamista tehokkaasti.

5 Edellisen vuoden arviointihavainnot

Kaupunginhallitus on antanut valtuustolle lausunnon toimenpiteistä, joihin vuoden 2022 arviointikertomus antoi aiheita. Kaupunginvaltuusto (13.11.2023 § 98)⁷ merkitsi tiedoksi yleishallinnon ja lautakuntien selvitykset vuoden 2022 arviointikertomuksesta. Alla olevaan on nostettu lausunnossa mainitut keskeisimmät toimet.

Strategian mukaisten tavoitteiden toteutuminen

Tarkastuslautakunta kiinnitti huomiota strategia-työn edellyttämään pitkäjänteisyyteen sekä hallinnon ja kaupunkilaisten sitouttamiseen sen valmisteluun. Kaupungin päivitetty strategia hyväksyttiin valtuustossa kesäkuussa 2023. Strategiaprosessia ja strategian sisältöä on arvioitu tarkemmin tämän arviointikertomuksen kappaleessa 2.

Kaupunginhallitus on vuoden 2024 talousarviota ja vuosien 2025–2026 taloussuunnitelmaa käsitellessään edellyttänyt, että toiminnalliset tavoitteet on johdettu kaupungin strategiasta ja että tavoitteen toteutumista pitää pystyä arvioimaan/mittaamaan.

Tarkastuslautakunta kehotti kaupunkia panostamaan strategiansa mukaisesti erityisesti lasten turvallisiin oppimisympäristöihin sekä kouluissa että koulumatkoilla. Kaupunginhallituksen selvityksessä todetaan asian kuuluvan sivistyslautakunnan vastuulle, mutta ei esitetä mitään konkreettisia toimenpiteitä, jotka asiaa edistäisivät.

Kehityskeskustelujen käyttämiseen johtamisen työkaluna on kaupungin organisaatiossa tarkastuslautakunnan suosituksen mukaisesti kiinnitetty huomiota. Tavoitteeksi on asetettu, että esihenkilö käy kehityskeskustelun vuosittain jokaisen työntekijän

kanssa. Johtoryhmä seuraa tavoitteen toteutumista kvartaaleittain.

Hyvinvointitavoite painottuu voimakkaasti kaupungin strategiassa, minkä vuoksi tarkastuslautakunta nosti hyvinvointikertomuksen ja hyvinvointitavoitteiden toteutumisen esille arviointikertomukseensa. Vuoden 2022 hyvinvoinnin vuosiraportti on laadittu ja käsitelty valtuustossa vuoden 2023 syksyllä.

Kaupunki on myös panostanut hyvinvointitavoitteiden toteuttamiseen palkkaamalla vuonna 2023 päätoimisen hyvinvointikoordinaattorin, jonka tehtäviin kuuluvat myös hyvinvointikertomuksen, -suunnitelman ja raportin valmistelu ja koordinointi. Myös hyvinvointilautakunta on aloittanut vuoden alusta työskentelynsä.

Lapuan kaupungin strategia "Onnen resepti" hyväksyttiin kesäkuussa 2023.

⁷ [https://lapua.cloudnc.fi/fi-FI/Toimielimet/Kaupunginvaltuusto/Kokous_13112023/Vuoden_2022_arviointikertomus__kaupungin\(19402](https://lapua.cloudnc.fi/fi-FI/Toimielimet/Kaupunginvaltuusto/Kokous_13112023/Vuoden_2022_arviointikertomus__kaupungin(19402)

Konserniin kuuluvat tytäryhteisöt

Tarkastuslautakunta kehotti edelleen kehittämään konsernin johtamista ja varmistamaan, että konserniyhtiöt tietävät, mihin toimiin niiden on haettava kaupungin suostumus ja että informaatio kulkee konsernin sisällä oikeellisenä ja oikea-aikaisena.

Tarkastuslautakunta moitti viranhaltijoita menettelystä, että kaupunki oli vuonna 2022 antanut tytäryhtiöille lainoja ilman asiaankuuluvia vakuuksia ja korosti, että kaupungin on toimissaan noudatettava tarkoin lakeja ja asetuksia sekä vastaisuudessa varmistettava tarkoin vastaavien toimien laillisuusperusta.

Kaupunginhallituksen vastineessa todetaan, että jatkossa edellytetään kaikkiin lainoihin tytäryhtiöiden vakuuksia, vaikka ne olisivat suuruudeltaan pieniä tai kestoltaan lyhyitä. Tämä kirjaus indikoi vastuullista otetta talouden hoidossa ja riskienhallinnassa.

Sisäinen valvonta ja valmiussuunnittelu

Tarkastuslautakunta kiinnitti huomiota sisäisen valvonnan menettelytapoihin. Kaupunginhallitus toteaa, että sisäisen valvonnan kehittämistä jatketaan tarkastuslautakunnan suositusten mukaisesti niin, että varmistetaan valvonnan toimivuus ja jäävittömyys.

Lautakunta on säännönmukaisesti korostanut valmiussuunnittelun ja varautumisen tärkeyttä toimina, joiden avulla kaupunki voi turvata toimintonsa jatkuvuuden myös häiriötilanteissa. Kaupunginhallituksen vastauksen mukaan toimialat ovat sitoutuneet valmiussuunnittelun kehittämiseen, ja johtoryhmä seuraa aktiivisesti sen edistymistä.

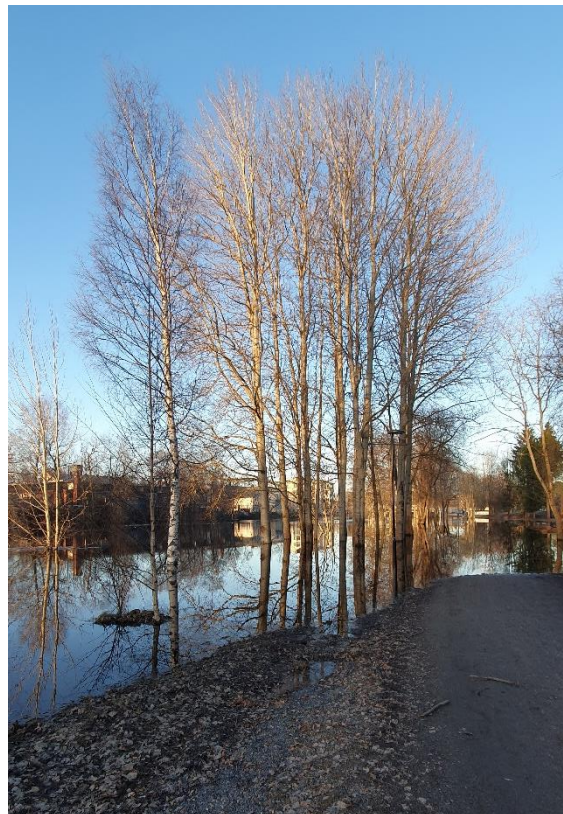
Investoinnit ja talous

Lausuntonsa perusteella kaupunginhallitus tunnistaa tarkastuslautakunnan esille nostaman tarpeen arvioida ja suunnitella tulevaisuuden investointeja ja taloudenpitoa entistäkin tarkemmin. Tulevaisuudessa riskejä aiotaan käydä läpi entistä laajemmin. Investointien ennakoivaa suunnittelua on lisätty.

Investointien riskejä pyritään vastaisuudessa rajoittamaan laatimalla priorisointilistat toimialoittain sekä asettamalla vuotuinen investointikatto niin, että investointeja katetaan myös tulorahoituksella lainarahoituksen lisäksi.

Käyttöomaisuuden hallintaa ja omistusten priorisointia on tarkennettu mm. päivittämällä kiinteistöjen luokittelu seuraavaksi: 1) välttämättömät ja tarpeelliset, 2) tarkoituksenmukaiset ja tuottavat, 3) toimintaan kuulumattomat, tuottamattomat tai epätarkoituksenmukaisesti käytetyt.

Maksuvalmiuden hallintaan on myös tarkastuslautakunnan suositusten mukaisesti kiinnitetty huomiota. Talouspäällikkö seuraa maksuvalmiutta aktiivisesti ja toteuttaa taloudellisesti kestäviä ratkaisuja maksuvalmiuden pitämiseksi riittävänä.

Tulviin varautuminen on yksi kaupungin valmiussuunnittelun osa-alue. (Kuva: Jukka Tauriainen)

Sivistyslautakunta

Tarkastuslautakunta katsoi, että kaupunginhallituksen tulisi selventää, miten YK:n lasten oikeuksien sopimuksen mukainen lapsivaikutusten arviointi toteutuu kaupungin päätöksenteossa yleisesti ja

sivistystoimessa erityisesti sekä miten alle 18-vuotiaiden oikeudet toteutuvat Lapuan kaupungissa.

Lausunto toteaa epäsuorasti, että lapsivaikutusten arviointi ei vielä toteudu kaupungin päätöksenteossa riittävällä tavalla, mutta lapsivaikutusten arvioinnin menetelmiä otetaan käyttöön ja entistä vahvemmin mukaan päätöksentekoon. Tällä hetkellä toimet ovat vielä kokeiluasteella.

Sivistystoimessa lasten ja nuorten suunnitelmallista kuulemista on toteutettu uusien koulujen, päiväkotien sekä liikuntapaikkojen rakentamisen yhteydessä. Osallisuuden vahvojen rakenteiden vuoksi lasten ja nuorten osallistumismahdollisuuksien todetaan olevan Lapualla varsin hyvät.

Tekninen lautakunta ja ympäristölautakunta

Tarkastuslautakunta kiinnitti huomiota talousarvion toiminnallisten tavoitteiden sitovuuteen ja niiden käsittelyyn talousarviossa ja tilinpäätöksessä. Tekninen lautakunta toteaa tavoiteasetantaa kehitetyn edelleen vuoden 2024 talousarvion osalta.

Sekä teknisen toimen että ympäristötoimen työskentely kärsi vuoden 2022 aikana henkilöstön vaihtumisesta. Tarkastuslautakunta kehottaa jatkossa kiinnittämään huomiota henkilöriippuvuuden vähentämiseen toiminnoissa.

Arviointihavainnoista johdettujen toimenpiteiden seuraminen ja tarkastaminen on eräs tarkastuslautakunnan tehtävistä. Kuvituskuva. (Pixabay.com)

6 Tarkastuslautakunnan esitys kaupunginvaltuustolle

Lapuan kaupungin tarkastuslautakunta jättää arviointikertomuksen vuodelta 2023 Lapuan kaupunginvaltuuston käsiteltäväksi ja esittää, että valtuusto edellyttää kaupunginhallitukselta arviointikertomuksessa esitettyihin kannanottoihin ja havaintoihin lausunnot ja toimenpide-esitykset niin, että ne voidaan käsitellä hallituksessa 30.9.2024 mennessä.

Kaupunginhallituksen käsittelyn jälkeen lausunnot ja toimenpide-ehdotukset tulee toimittaa kaupunginvaltuuston lisäksi myös tarkastuslautakunnalle. Tarkastuslautakunta edellyttää, että kaupunginhallitus esittää konkreettisia toimia, mitä kunkin aihealueen osalta on toteutettu ja mitä niillä on saavutettu tai tavoitellaan saavutettavan.

Tarkastuslautakunta kiittää kaupungin johtoa, henkilökuntaa, tilintarkastajaa, lautakunnan sihteeria sekä tarkastuslautakunnan kuulemia asiantuntijoita hyvästä yhteistyöstä.

Tarkastuslautakunta